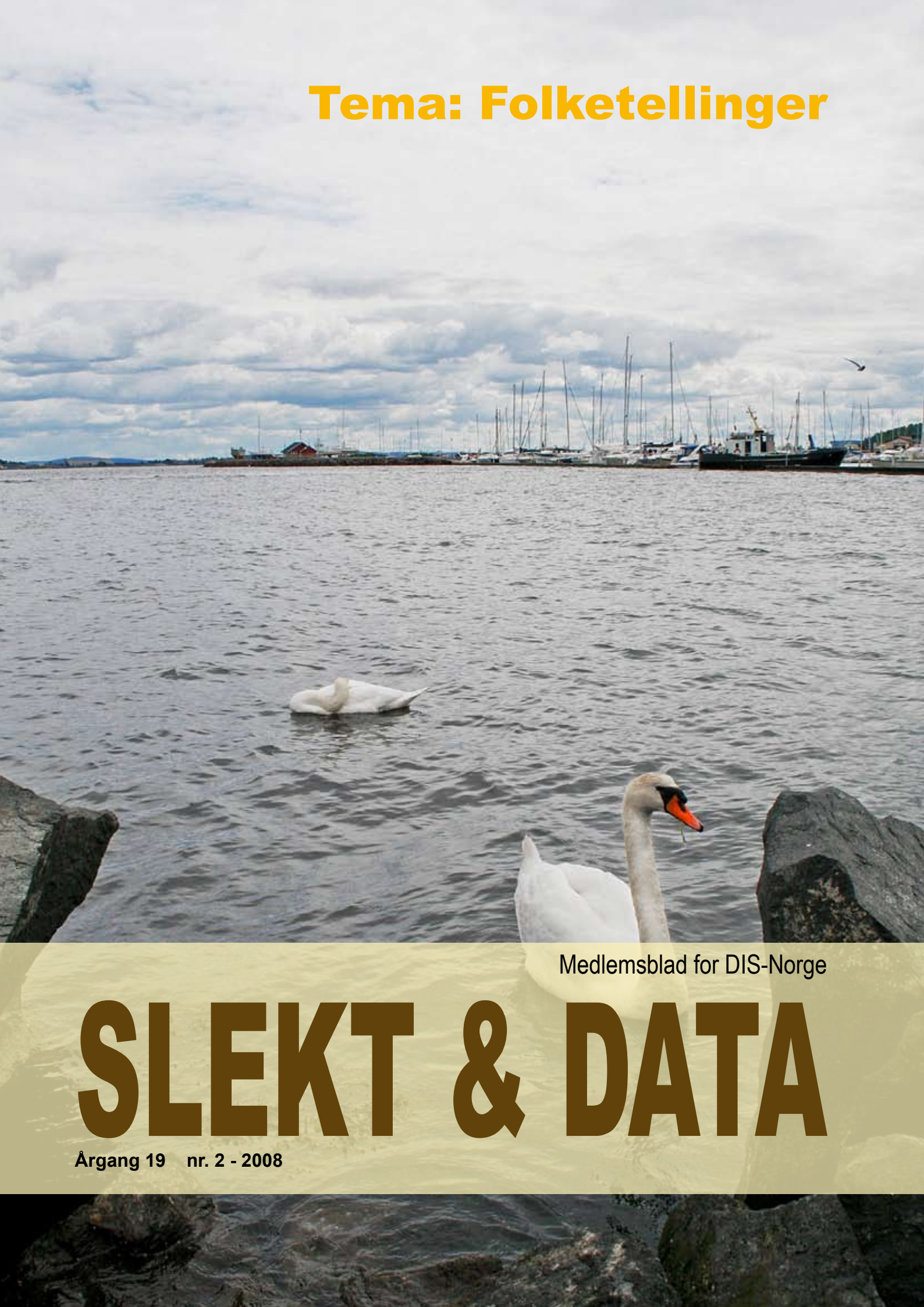

Tema: Folketellinger

Medlemsblad for DIS-Norge

SLEKT & DATA

Årgang 19 nr. 2 - 2008

Redaktørene har ordet

Du leste helt rett, det er ingen skrivefeil i innledningsteksten. Det er for tiden redaktører i flertall. Denne gangen er det på sin plass å si at den utgaven av Slekt og Data du nå sitter med, er blitt til som et resultat at teamwork eller muligens bedre med rett og slett det norske ordet dugnad.

Rett før fristen gikk ut for innlevering av stoff til dette bladet meldte vår redaktør at hun ikke maktet å få ut et blad før sommeren. Det er ikke lett å bli slitt mellom jobb og fritidsaktiviteter og DIS-krav og mye mer. Bra at man da ikke hele tiden går på med krun hals, men faktisk har mot til å si at ”dette går ikke”.

I slike situasjoner er det ikke lett å bestemme seg for hva man skal gjøre, men samtidig må slike beslutninger treffes ganske raskt ellers forsvinner muligheten til å handle. Tilfeldighetene gjorde at Laila ble informert og deretter raskt involvert. ”Dette greier vi, dette skal vi få til” var hennes respons.

Så endte vi opp med å bestemme oss for Folketellinger som tema, lagde en liste over tilgjengelig stoff og hva som burde inngå i et slikt temablad. Lista ble fort så lang at vi skjønte at vi hadde nok innhold til en ganske normal utgave av Slekt og Data. I mellomtiden hadde Liv Ofsdal også blitt

trukket inn i arbeidet, ikke bare for å være knutepunktet på kontoret, men også med oppgaven som medredaktør.

En del telefoner, noen samtaler og faktisk stor positiv respons og noen ildsjeler som har bidratt med sine ord og tanker gjør at Slekt og Data nr 2/2008 er her.

*Torill Johnsen
Laila N. Christiansen
Liv Ofsdal
redaktører*

Foto: Liv Ofsdal

Foto: Heidi S. Fjeldvig

Foto: Laila N. Christiansen

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer
pr år

Abonnement for bibliotek og
liknende institusjoner kan
tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved
henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no

DIS-Norge
Postadresse:
Lakkegata 21, 0187 Oslo
Besøksadresse:
Lakkegata 21 (4. etg.)
epost: kontor@disnorge.no
Organisasjonsnummer:
975 782 190
Telefon: 22 17 66 00
Kontortid: Mandag - onsdag
- fredag: 9:00-15:00

Redaktører:
Torill Johnsen, Laila N.
Christiansen, Liv Ofsdal
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i
oktober 2008. Siste frist for
levering av stoff er 14. sep-
tember 2008.

Opplag: 8 900
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Grongstad Grafiske

ISSN 0803-0510
www.disnorge.no

Innhold

Tema Folketellinger

Folketellinger og manntall	6
Folketellingene, mer enn bare navnelister	10
Ikke av «fremmed race»	14
Fra småhus til bygård og villa	16
Søking på Digitalarkivet	18
Søk med fødestedskoder på www.rhd.uit.no	20
Digitalarkivet – i tall gjennom ti år	22
Folketellinger og tilgjengelighet	24
KraFT1923	26
Folketellingen Trondheim 1925 og Strinda 1934	28
Hva kan vi lese ut av folketellingene?	31
De var våre besteforeldre og oldeforeldre	34
DIS-Norges nye styre	37
Hvordan finne våre aner i sjøfartens arkiver	40
Gravminnefotografering	42
Dine urforfedres opprinnelse	44
DIS-kalenderen	46

Forsidebilde

Bildet på forsiden er fra Holmestrand...

Lederens spalte

Folketellinger

Fra folkeeventyret kjenner vi:

”- Jeg teller, sa geitekillingen. - Jeg har lært å telle alt jeg ser, jeg gjør bare sånn: Jeg har tellet meg, kalven, og nå deg kua, det blir tre, 1-2-3. - Å, nå tellet han deg også! rautet kalven.

Og da bjellekua skjønte det, ble den sint.

- Jeg skal lære deg å gjøre narr av kalven min og meg! Kom, kalven min, så tar vin’n.”

Om denne stubben sier noe om hvordan folk følte seg da de ble telt for første gang i folketellingene, se det vet jeg ikke. Men da alt folket ble talt i 1801 var vi ganske framsynte, eller vår felles dansk-norske konge, snarere hans hoff eller stab, lå foran de fleste andre land. Manntall hadde vi også før dette for å holde styr på stridsdyktige menn og tilveksten på sverdsiden. Men at alle skulle noteres i protokoller for over 200 år siden, se det kan vi være svært glade for i dag. Spesielt vi som er slektsforskere.

Noen registreringer av befolkning hadde vi også hatt tidligere, men ingen av dem omfattet alle.

Men alle kom likevel ikke med, hvorfor er det vel ingen som kan gi svar på i dag. Selv sleit jeg lenge med et par i Eidsberg; Else og Anders er mine tippitippoldeforeldre. De får barn både før og etter 1801 i Eidsberg, men i 1801 er de borte også fra de omkringliggende tellingskretsene. De er bare ikke med! Og nå har jeg avfunnet meg med det. Stort sett har jeg funnet alle andre jeg har lett etter

i 1801 tellinga og da får jeg vel være fornøyd.

Mange er interessert i folketellinger ikke bare slektsforskere og historikere, derfor er materiale fra de tellingene som har vært landsomfattede noe som har blitt tatt vare på. Det har blitt gransket og presentert i flere trykksaker. Tabellariske oversikter som viser mange trekk ved den norske befolkningen opp gjennom tidene.

Etter hvert har folketellingene også blitt gjort tilgjengelig som protokoller, kopier og mikrofich for leting og lesing for hver og en av oss. Da tellingene kom på data ble tilgjengeligheten langt større. For det første det at de var der og kunne studeres nær sagt når som helst, men også det at dataregistrering medførte nye og uante søkemuligheter. Jeg husker at ryktet gikk da 1801-tellinga kom på nett, antallet ”søkende” vokste fort og gleden var stor når man fant ”sine”.

Når vi snakker om folketellinger er jeg også opptatt av tilgjengelighet til nyere tellinger. Statistikkloven bestemmer at vi må vente 100 år for å få tilgang til en folketelling. Dette syns jeg er lenge, men jeg forstår begrunnelsen for begrensningen nemlig det at enkelte tellinger har opplysninger som kan være følsomme eller belastende for enkeltpersoner. Hvis en telling klassifiserer noen som sinnssyk eller gal så er dette begrep det ikke er hyggelig å få som merkelapp.

Jeg mener imidlertid at det i dag med den datateknikk vi rår over, er mulig å formidle deler av de nyere folketellingene. Interessen for dette

i slektsforskermiljø regner jeg med er høy. Det som er viktig for slektsforskere er i første rekke navn, alder, bosted, familietilhørighet, yrke og fødested. Disse kolonnene burde vi kunne få fram, mens kolonner med belastende eller uønskede opplysninger ble låst og holdt skjult for den vanlige bruker – sånne som du og meg.

I USA har vi allerede i flere år hatt tilgang til folketellingen i 1930. Dette gir store muligheter for å finne slekt der borte og jeg kan i grunnen ikke komme med noen gode argumenter for at vi her hjemme fortsatt skal låse ned de grunnleggende opplysningene i 100 år.

Men selv om jeg har denne oppfatningen og trolig deler den med mange andre slektsforskere, så må det gjøres en jobb for å få endringer på dette området. Siden offentliggjøringen er

Foto: Liv Ofsdal

Får du ikke post/ epost fra oss?

styrt av en lov vedtatt av Stortinget, så må vi få gjennomført en lovendring for å få hurtigere innsyn. Og lovendringer det er ikke gjort i en håndvending. Her er det prosedyrer som må følges og slikt tar år før det er gjennomført. Men det er ingen grunn til ikke å gjøre forsøk for å få andre regler, det tar bare mer tidd enn når vi sjøl har råderetten over saken.

Torill Johnsen
leder

DIS-Norge og lokallagene får en del post og epost i retur. Det er også en del av medlemmene som ikke har oppgitt epost-adresse – faktisk hele 635 medlemmer!

Noen har kanskje ikke epost-adresse, andre har kanskje ikke lyst til å oppgi den – men mange har sikkert fått epost-adresse etter innmelding eller har rett og slett glemt å oppgi den – noen har også skrevet feil i epostadressen!

Fordelen med at vi har registrert riktig epost-adresse på deg er at du da får informasjon fra foreningen; informasjon om aktiviteter i lokallaget eller mer generell informasjon fra DIS-Norge sentralt.

Endring av postadresse er det og mange som ikke følger opp. Da vil du ikke få tilsendt post som Slekt og Data, lokale medlemsblader eller kontingentkrav fra DIS-Norge. Alt dette kan du endre selv!

Tjenester for medlemmer av DIS-Norge:

[Logg deg inn](#)

[Bli medlem!](#)

[Bli gjestemedlem](#)

(NB: Brukernavn finnes bak på [Slekt og Data](#)!) Brukernavn har form som **dn01234** og passord har form som **abc123**. Husk små bokstaver og ingen blanke tegn mellom bokstavene 'dn' og medlemsnr i brukernavnet. Brukernavnet består altså av to bokstaver og 5 sifre, hvorav det første kan være 0 for medlemmer med fire-sifret medlemsnr

1. Logg deg inn på DIS-admin

Tjenester for medlemmer av DIS-Norge:

[Vis ulike medlemsoversikter](#)

[Hva er lagret om deg?](#)

[Vis og rediger adresseopplysninger om deg selv](#)

[Vis og rediger statistikkopplysninger om deg selv](#)

[Endre lokallagstilknytning for deg selv](#)

2. Klikk der på "Vis og rediger adresse-opplysninger om deg selv". Der kan du endre det som trengs, så får kontoret automatisk beskjed om endringene.

3. Er du usikker på hva som er registrert om deg i foreningen kan du klikke på "Hva er lagret om deg?".

*E-post adresse:

Viktig!

Vennligst benytt bare én **fungerende** epostadresse for meldinger fra oss. En epostadresse som er sperret for utsendelse av mail til andre medlemmer hvis flere enn 5-6 slike mail som forsøk på epostadresse-fisking.

4. Glem ikke å sjekke at epostadressen er riktig!

Folketellinger og manntall

LAILA NORMANN CHRISTIANSEN

I denne boksen finner vi huslister og personlister til 1891-tellingen for en liten del av Kristiania. Fotograf: Henning Hansen

Det er her forsøkt å lage en slags oversikt over tellinger som kan være interessant for oss som leter etter slekt. Forbehold om feil. Tilgjengelighet er tatt med, dette kan endre seg ut fra hva som til en hver tid blir digitalisert både av arkivverket og privatpersoner.

Kilder: Våre Røtter, www.digitalarkivet.no, www.riksarkivet.no

Manntallet 1663-1666

er blant de eldste bevarte i sitt slag i Europa! Byene og Finnmark, samt Fron prestegjeld mangler. Ellers er denne komplett. Dette manntallet består av forskjellige tellinger. Disse ble utført i tiden 1663-1666.

- Sogneprestenes manntall (rekke 1) – 2 forskjellige tellingslister, en fra 1663/64 og en fra 1666. Alle menn og gutter over 12 år ble registrert.
- Fogdenes og sorenskriverens manntall (rekke 2) – nedtegnet i 1664. Alle mannkjønn skulle være med.

gebørn aargamle”. Barn under 1 år ser ut til å være utelatt. Manntallet omfatter ikke Finnmark, byene, og det meste av Østlandet og Agder er tapt. Registreringen er omtrent som i manntall fra 1660-årene, men nå skulle også fraværende sønner oppgis, og hvor de eventuelt oppholdt seg. For å finne fram, må man vite prestegjeld og gård.

Tilgjengelighet:

Manntallet 1701 er tilgjengelig i Digitalarkivet, det er mikrofilmet, og oppbevares i Riksarkivet.

Folketellingen 1801

Ble avholdt 1. Februar 1801. Denne ble den første nominative tellingen i Norge, det vil si den første tellinga som inneholder navn og andre opplysninger for hver enkelt innbygger i landet.

Tilgjengelighet:

På Digitalarkivet, den er mikrofilmet, og oppbevares i Riksarkivet.

Folketellingen 1865

Ble avholdt 31.12.1865. Den er ført for hver gård, eller for hvert hus i byene. Husmannsplasser ble navngitt. Den viktigste nye opplysningen for oss slektsforskere i denne tellingen, er fødested. For Christiania er det en del gater som mangler. Etter henvendelse til Riksarkivet har vi fått følgende svar: ”En av hovedårsakene til manglene er at hovedlisten for Christiania, med oversikt over alle bygårder/ hus og antall innbyggere med henvisning til spesialistene, også manglet da arkivet ble avlevert til Riksarkivet i 1910”.

Tilgjengelighet:

På Digitalarkivet, den er mikrofilmet og oppbevares i Riksarkivet

Folketellingen 1870

Ble holdt 31.12.1870, og kun i kjøpsteder og lade-

Manntallet ble ført i bestemte rubrikker, og vanligvis blir opplysninger om gårdenes navn, skyld, oppsitters navn og alder, deres sønner og tjenestedrenger, husmenn og deres sønner. For å finne fram, må man vite prestegjeld og gård.

Tilgjengelighet:

I Digitalarkivet, det er mikrofilmet, og oppbevares i Riksarkivet.

Manntallet 1701

Skulle omfatte alle hankjønn ned til ”småa Dren-

Originalene til 1891-tellingen -
mer enn 850 bokser til sammen!
Fotograf: Laila N. Christiansen

steder. Det er store mangler. Enkeltlister for flere byer, hele Hølen (i Vestby), Hamar, Åsgårdstrand, Stathelle, Kragerø, Farsund, Sandnes, Stavanger, Vardø og Vadsø. Utformingen varierer.

Tilgjengelighet:

Tilgjengelig i Riksarkivet, den er ikke mikrofilmet.

Folketellingen 1875

Ble holdt 31.12.1875, og er landsomfattende. Denne tellingen inneholder også tellingslister for sjøfolk. De er plassert i egne pakker, og skal omfatte alle personer på hvert fartøy.

Tilgjengelighet:

Delvis tilgjengelig på Digitalarkivet og

Registreringssentralen for Historiske Data. Den er mikrofilmet, og originalene oppbevares i Statsarkivene, med unntak av skipslistene, som oppbevares i Riksarkivet.

Folketellingen 1885

Ble avholdt 31.12.1885. Denne ble, som 1870-tellingen, kun gjennomført i byer og ladesteder. Det ble benyttet 2 forskjellige skjemaer, et for samer, kvener, finner og folk av blandet nasjonalitet, og ett for den øvrige befolkning. Tellingen ble utført av de enkelte huseiere. I tillegg til byene og ladestedene, finnes lister for marinens base ved Stavern (Fredriksvern), Vardø og Vadsø landsokn, Nesseby, Tana og Sør-Varanger.

Tilgjengelighet:

Enkelte byer tilgjengelig på Digitalarkivet, Østfold, Akershus, Oslo, Vestfold og Telemark er mikrofilmet. Originalene oppbevares i Statsarkivene.

Folketellingen 1891

Ble utført 2. Januar 1891. Denne er meget omfattende, den oppbevares i 886 esker i magasin 4A i Riksarkivbygningen. Det er utarbeidet gateregister for Kristiania. Denne tellingen er litt vanskelig å bruke, så jeg tar derfor med oppskriften fra "Våre Røtter" her:

1. For landdistriktene finner vi gårds- og bruksnummer (matrikler), for byene finner vi de aktuelle eiendommer i gaten. Hovedlisten gir oss nummeret på huslisten.
2. Når vi vet nr. på huslisten, går vi til arkivkatalogen, for å se hvilken pakke som inneholder den aktuelle tellingskrets og husliste.
3. I pakkene finner vi huslisten og de tilhørende personsedler, som er limt i blokker.

Tilgjengelighet:

Kun få lokale områder er tilgjengelig i Digitalarkivet. Tellingen er mikrofilmet, med unntak av huslistene med tilhørende personsedler.

Folketellingen 1900

Ble avholdt 3. Desember 1900. Denne har mange av de samme opplysningene som 1875-tellingen, men har i tillegg oppholdssted for fraværende personer. Det ble holdt egen telling på skip.

Tilgjengelighet:

Tellingen og skipslistene er tilgjengelig i Digitalarkivet og Registreringssentralen for historiske data (www.rhd.uit.no). Den er mikrofilmet, og oppbevares statsarkivene. Skipslistene er i Riksarkivet.

Folketellinger 1910-vår tid

Med unntak av krigsåra 1940-1946, har det vært avholdt tellinger hvert 10. År. Den siste tellingen ble avholdt i 2001. På grunn av reglene i statistikkloven av 1907, er folketellingene i Norge sperret i 100 år. Folketellingen fra 1910 er etter denne regelen

tilgjengelig for innsyn 1. Januar 2011. Listene fra folketellingene 1910, 1930, 1950 og 1970 er oppbevart i Riksarkivet. Listene fra 1920, 1946 og 1960 ligger i de respektive statsarkivene.

Andre tellinger av interesse:

Kilde: <http://www.riksarkivet.no> – gå til Kilder, Mikrofilm, Mikrofilmregistre.

Tellingene fra 1815-1855 er i første rekke foretatt for å få en oversikt over sammensetningen av folket i landet. Det er stort sett bare talloppgaver, og kun unntaksvis er navn tatt med i tellingene. Likevel er det at enkelte prester på landet og magistratene i byene har tatt med navn. Særlig bør tellingen for Christiania by trekkes fram, Her er navn på alle personer tatt med, også for de som var på tukthuset og festningen. En oversikt over disse listene (198 i tallet) er gitt ut på Norsk lokalhistorisk institutt i 1986: Folk og Fant. Navnelister i folketellingsmaterialet 1815-1855» av Anna Tranberg,

Kommunale tellinger

I tillegg til statlige tellinger, har vi også kommunale tellinger. Fra 1905 ble det anledning til å opprette folkeregistre, og da benyttet en del kommuner anledningen til å avholde årlige folketellinger. Enkelte kommuner hadde holdt tellinger tidligere, blant annet Kongsberg i 1830-årene, Trondheim fra 1864 og framover, Stavanger fra 1894. Oslo har en bevart telling fra 1883 (enkelte mangler), samt en fra 1899. Etter 1900 er det årvisse tellinger foruten år der det ble avholdt statlige tellinger. De kommunale tellingene har 60 års sperrefrist.

Tilgjengelighet:

Mange kommunale tellinger er oppbevart i kommunearkivene. De kan også finnes i magistratarkivene, som finnes i statsarkivene. 1834-tellingen for Aker ligger skannet på <http://www.byarkivet.oslo.kommune.no>. Andre tellinger kan være digitalisert, eller være under digitalisering. Kontakt arkivene.

Folketellingene - mer enn bare navnelister

RAGNHILD REIN BORE, STATISTISK SENTRALBYRÅ

Folketellingene var, før registrenes tid, den eneste måten å få samlet inn opplysninger om hele befolkningen, og stadig nye spørsmål ble inkludert i tellingene. Vi forbinder gjerne folketellingene med innbyggerantall i fylker og kommuner, men selv om det var mennesker som ble telt, vitner folketellingene fra 1876, 1891 og 1900 også om middelklassen statistiske inntog, bedre levekår, urbanisering og en rivende økonomisk utvikling.

Folketellingen i 1801 var den første nominative folketellingen i Norge, det vil si at alle innhentede opplysninger som bosted (gårdsnavn/gatenavn), stilling in husholdningen, kjønn, sivilstand og yrke ble registrert på hvert enkelt individ. Tellingene fra og med 1815 til og med 1855 var numeriske, og bare opplysninger på listeform ble registrert. Men fra og med tellingen i 1865 har alle folketellinger i Norge vært nominative.

Middelklassens statistiske inntog

Folketellingen i 1876 var et stort løft, både for de bevilgende myndigheter og for statistikerne og sekretærene som bearbeidet dataene i etterkant. Først i mai 1881 var det Statistiske Centralbureau endelig ferdig med bearbeidelsen av tallmaterialet. Det var særlig alle de detaljerte tabellene knyttet til folkemengdens livsstilling som hadde tatt lang tid å bearbeide. På sett og vis kan man si middelklassen statistisk opprettet i folketellingen for 1876 fordi Det statistiske Centralbureau fant ut at det var behov for en kategori mellom overordnede og selvstendige på den ene siden, og arbeidere og andre i underordnet stilling på den andre. Disse ble kalt betjente, bestillingsmenn og funksjonærer.

I det offisielle Norge og i statistikken tenkte

man ofte i begrepspar, i todelinger - by og land, eiendomsbesittere og eiendomsløse, borgerskap og arbeiderklasse. Det var ikke vanlig med mellomkategorier av typen som ble innført i tellingen i 1876. Dette kan likevel ikke sies å være en klassisk tredeling av overklasse, middelklasse og under-/arbeiderklasse fordi den første gruppen av selvstendige omfattet svært mange ulike yrker med ulik sosial status. (Myhre, 2004)

«Samfundets Sygdomme og Skrøbeligheder»

I perioden 1825-1930 samlet myndighetene inn opplysninger om blinde, døve og sinnssyke personer gjennom folketellingen. Ingen av disse gruppene kan sies å ha vært svært tallrike på 1800-tallet. I perioden 1835-1875 utgjorde blinde («personer uten gangsyn») mellom 1,3 og 2,1 promille av befolkningen, de døvstumme aldri mer enn 0,8-0,9 promille og de sinnssyke rundt 3-3,5 promille. Hvorfor innhentet myndighetene informasjon om akkurat disse personene?

Anders Nicolai Kiær, direktør i Det statistiske Centralbureau i perioden 1877-1913, tok opp dette spørsmålet i en kommentarpublikasjon i forbindelse med folketellingen i 1876 (Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik). Å få en fullstendig statistikk over alle «Samfundets Sygdomme og Skrøbeligheder» ville by på mange vanskeligheter skrev Kiær, myndighetene konsentrerte seg derfor om «Særlig fremtrædende Mangler». Mangel på gangsyn, døvstumhet og sinnssykdom var spesielt viktige fordi det var forhold i samfunnet som hadde forårsaket eller fremmet deres forekomst, mente Kiær. Ved å telle blinde, døvstumme og sinnssyke og fordele dem over tid, og etter distrikt, kjønn og alder, skulle statistikken bidra til å forklare hvordan disse lytene oppsto.

I 1891-tellingen ble et spørsmålet om slektskap mellom ektefellene tatt inn i folketellingsskjemaene etter forespørsel fra en professor Uchermann, med mål om å etablere et bedre grunnlag for å se om det var en overhyppighet av sinnssykdom, døvstumhet og

idioti blant barn i slike ekteskap. Det statistiske Centralbureau hadde betenkeligheter til dette fordi man fryktet upålitelige besvarelser. Den største andelen av ekteskap mellom tremenninger eller søskenbarn fantes i amtene Lister og Mandal (Vest-Agder), Søndre Bergenshus (Hordaland), Nordre Bergenshus og Tromsø hvor mellom 10-12 prosent av ekteskapene på bygdene var mellom nærbeslektede. Blant fogderiene hadde Røldal og Karasjok de høyeste andelen hvor over 30 prosent av ekteskapene var mellom nærbeslektede.

Stall som nattelosji

Fattigdom var utbredt i Norge på 1800-tallet, selv om folketellingen vitner om stadig forbedrede livsvilkår. I 1891-tellingen ble det blant annet spurt om «Bekvemmeligheder» - også kjent som leiligheter - både i våningshus, i kjeller og på kvist. Det var for øvrig ikke mindre enn 4 120 fjøs og staller som ble benyttet til nattelosji i 1891, og disse huset i alt 8958 personer. Men av oppgitte livsstillinger forstår vi at langt fra alle var fattige, det var for eksempel 7384 personer som levde av å være rentenister og kapitalister, hvorav to tredeler

Alle folketellingspublikasjonene fra og med 1866-tellingen finnes i elektronisk versjon på Statistisk sentralbyrås nettsider, se www.ssb.no/histstat/publikasjoner/ og www.ssb.no/folketellinger. Det er utført tekstgjenkjenning (OCR - optical character recognition) på filene, slik at hele innholdet er søkbart ved å bruke søkefunksjonen.

Bildet viser Cathrine Birchenbusch som i 1804 ble gift med Bispen Schemidt. Hun er med i 1801-telling for 0241 Opsloe (Oslo). Bildet utlånt av Vålerenga Historielag

Opplysninger i folketellingen 1876-1900

Foruten opplysninger om folkemengden i forskjellige administrative inndelinger, inneholdt tellingene detaljert informasjon om bebodde hus, husholdninger, og folkemengde fordelt etter kjønn, alder og ekteskapelig stilling. Befolkningen ble også fordelt i ulike og svært detaljerte livsstillingskategorier, samt etter nasjonalitet, fødested og trosbekjennelse. Blinde, døvstumme og sinnssyke ble også telt.

Tellerne påvirket skjemaene 1891-tellingen viste at «Antallet af Abnorme» per 1000 innbygger gjennomgående var høyere på bygdene enn i byene. Statistikerne mente de kunne forklare dette: «Der er imidlertid en Mulighed for, at dette for en Del er at forklare paa den Maade, at Antallet af Abnorme er mindre fuldstændigt for Byernes Vedkommende, fordi Tællerne dér ikke har havt et saadant personligt Kjendskab til Befolkningen, som i Landdistrikterne for det meste er Tilfældet.»

var kvinner. Livsstillingskategoriene var for øvrige relativt detaljerte, og i 1891 kom det fram at det var 99 kvinner og syv menn som var «Aareladere, Iglekoner, Koppekoner, Haarlæger, Mirakeldoktorer o.l.»). Det ble også registrert én kvinne over 95 år som jobbet innenfor gruppen gruvedrift og industri (!).

Befolkningen oppga også trosbekjennelse til folketellerne, og i 1891 var det ikke mindre enn 159 benevnelser på ulike dissentergrupper, deriblant mer obskure forsamlinger som lurianerne, plombetistene, de egersundske separatistene og Knud Aas's Parti på Vegårshei. Den høyeste andelen dissenter - det vil si personer som ikke tilhørte statskirken - fantes i amtene Nedenes (Aust-Agder) Bratsberg (Telemark) og Smaalenene (Østfold). Lavest andel av dissenter var i Nordre Bergenshus amt (Sogn og Fjordane), hvor kun 20 personer ikke stod i statskirken (en andel på 0,02 prosent), og Kristians amt (Oppland) hvor 0,2 prosent var utenfor. Det mest «sekulariserte» fylket i 1891 var Nedenes hvor 0,9 prosent av befolkningen ikke tilhørte noe trossamfunn.

«... en ganske betydelig økonomisk Udvikling i Tidsrummet 1891-1900»

Et tegn på at økonomien var i vekst på slutten av 1800-tallet, finner vi i de bedrede boligforholdene. Antallet personer som brukte staller og fjøs til natelosji gikk ned fram til 1900, særlig i Sunnfjord, Nordfjord, Sunnmøre, Sogn og Voss, hvor dette fenomenet hadde vært ganske utbredt. Det relative antallet kjellerleiligheter var gått ned, i likhet med antallet «kjellerbeboere». Andelen leiligheter helt uten kjøkken var gått ned fra 7,7 til 3,9 prosent, andelen som måtte dele kjøkken med andre var gått kraftig ned, mens leiligheter med eget kjøkken var steget fra 66 til 81 prosent. I byer som Drammen, Moss, Kristiania og Fredrikstad hadde over 90 prosent av leilighetene kjøkken i 1900. Andelen familier som måtte nøye seg med kun ett værelse, var gått vesentlig ned fra tellingen i 1891, mens andelen leiligheter med 2,3 4 og 5 rom hadde gått opp. «Disse Tal tyder på en ganske betydelig økonomisk Udvikling i Tidsrummet 1891-1900.» kommenterte statistikerne.

Den økonomiske utviklingen reflekteres også i tallene over livsstilling. Andelen personer tilknyttet

jordbruk, skogbruk og fiske var på vei ned, mens særlig andelen tilknyttet industri hadde økt. Færre kvinner oppga at de var sysselsatt i landbruket, og stadig flere av dem oppga at de hadde arbeid tilknyttet til handel, fabrikkindustri, håndverk, offentlig arbeid og tjenesteytelser.

Sterk befolkningsvekst og stort kvinneoverskudd

I 1900 var Norges folkemengde på 2,24 millioner mennesker, omtrent halvparten av dagens befolkning. At befolkningen var i vekst, merket man særlig godt i Kristiania, hvor folketallet var doblet siden tellingen i 1876. Norge hadde et stort kvinneoverskudd i 1900. Av den tilstedeværende befolkningen var det 1083 kvinner per 1000 menn, noe som betydde at Norge var et av landene med størst kvinneoverskudd i verden. Ser vi på den hjemmehørende befolkningen går tallet noe ned, noe som kanskje henger sammen med Norges rolle som sjøfartsnasjon. Særlig i Nedenes amt (Aust-Agder) merket man dette godt da hele 8 prosent av den mannlige befolkningen på bygdene og 12 prosent i byene arbeidet til sjøs. Det store kvinneoverskuddet hang trolig sammen med den sterke utvandringen i tiårene før da det særlig var mange unge menn som emigrerte. Dette reflekteres i tallene fra USA, hvor det i 1900 var et kvinneunderskudd med 973 kvinner per 1000 menn.

Det var for øvrig ikke slik at folk bare reiste fra Norge på 1800-tallet. Tellingene i 1900 viste at 49 662 personer, eller hele 2,2 prosent av befolkningen, var født i Sverige.

Referanser

Myhre, Jan Eivind: «Om behovet for klasser» i Soltvedt, Kjartan (red.): Folketellinger gjennom 200 år, Oslo/Kongsvinger 2004

HØGSKULEN I VOLDA

Kompetansegjevande nettstudium i slektsgransking

Studiestart september / oktober 2008 (under føresetnad av endeleg godkjenning)

Slektsgransking I [7,5 stp]

Emnet gir ei innføring i dei mest brukte kjelder (kyrkjebøker og folketeljingar) og metodar i fagområdet, lesing av gotisk handskrift og arbeid med originalkjelder, m.a. på Digitalarkivet. Opptakskrav: generell studiekompetanse eller realkompetanse. Studieavgift: kr 3000 (talet på plassar er begrensa).

Kontakt: Arnfinn Kjelland T: 70 07 51 06, e-post: ak@hivolda.no
Sjå også www.hivolda.no/tilbod for meir informasjon og søknadsskjema.

Søknadsfrist, sjå: www.hivolda.no/tilbod

Ikke av «fremmed race»

RAGNHILD REIN BORE

Il folketellingen i 1910 ble folk for første gang bedt om å oppgi statsborgerskap, og statistikerne var opptatt av å beregne hvor stor andel av befolkningen som var av «fremmed race». Men noen var mindre fremmede enn andre.

Folketellingen i 1910 ble gjennomført 1. desember, og resultatene av tellingen ble publisert i syv hefter mellom 1912 og 1916.

Færre svenskfødte i Norge...

Hefte to fra tellingen omhandlet grupper som på ulikt vis falt utenfor «normalen», nemlig finner og lapper, hjemvendte norsk-amerikanere, dissenter, samt de blinde, døve og sinnssyke. I 1910 finner vi også for første gang statistikk over statsborgerskap. I alt var det nærmere 41 000 utenlandske statsborgere i riket, hvorav 75 prosent var svenske undersåtter. De største gruppene utlendinger fantes i Smaalenene (Østfold) og Kristiania.

Statistikerne var likevel mer opptatt av den statistikken som omhandlet de ulike «racene» enn av statsrettslige forhold; antallet personer født i utlandet, samer og kvener. Det var i overkant av 56 000 mennesker som var født utenfor Norge i 1910, en nedgang på 13 prosent fra forrige telling. Nedgangen skyldtes i all hovedsak at det var rundt 11 000 færre svenskfødte i Norge enn under tellingen i 1900, noe som muligens kan ses i sammenheng med den spente situasjonen rundt unionsoppløsningen.

... men ikke fremmede

Men vi ser tegn på at statistikerne egentlig ikke regnet svenskene som et fremmedelement i befolkningen på samme måte som kvener, samer og mer eksotiske utlendinger. Statistikerne forsøkte å etablere hva det fremmede element i befolkningen var i folketellingens hovedoversikt, det vil si de av en annen «race». Etter å ha fjernet personer man

antok var av norsk rase selv om de var født i utlandet, særlig barn av hjemvendte norsk-amerikanere, kom man frem til at «Høist 4 pct. av befolkningen kan altsaa antages at være av fremmed race. Størsteparten av disse var imidlertid svensker og dansker.» (NOS VI 77).

At hjemvendte norsk-amerikanere ble telt, var nytt i folketellingen i 1910. De ble spurt om bosted før utvandringen til USA, bosted og jobb i USA, når de dro og når de returnerte til Norge. I alt var det 19 323 registrerte hjemvendte emigranter, flest i Lister og Mandals amt (Vest-Agder) og Stavanger amt (Rogaland). De største gruppene av hjemvendte hadde arbeidet innenfor bergverk og industri (39 prosent) eller vært tjenere og jordbruksarbeidere (17 prosent) i USA.

Fjant, men ikke nødvendigvis åndssvak

Det ble også brukt mye plass på å utrede alle finesser og problemer tilknyttet tellingen av «de sinnssyke». I tellingene i 1900 og 1910 ble det skjelnet mellom «aandssvake (det vil si fra fødselen eller den tidligste barndom)» og de «sindssyke». I tellinger på 1800-tallet hadde spørsmålene vært stilt annerledes, blant annet hvor vidt personer var «Fjanter eller Saadanne» eller «Rasende (Gale)», forbundet med «Heftighed, Vrede og Raseri». Senere gikk spørsmålene på om hvorvidt de sinnssyke «(herunder Vanvittige, Tungsindige Idioter, Tullinger, Sinker o. desl.)», hadde vært slik fra tidlige barneår, eller hvorvidt tilstanden hadde oppstått senere i livet.

Endringene i spørsmålene fikk naturlig nok konsekvenser for tallene, og statistikerne bemerket at grensen mellom «medfødt og erhvervet sindssygdом» hadde vært trukket forskjellig i ulike tellinger. Begrepet fjanter hadde av folk vært oppfattet videre enn begrepet medfødt sinnssykdom, men snevrere enn det senere begrepet åndssvak. Tallene fra tellingen i 1910 kunne derfor bare sammenlignes med tellingen i 1900. Disse tydet på at det var en svak vekst

i andelen «åndssvake» i befolkningen mellom de to tellingene, fra 2,04 til 2,11 per tusen innbyggere.

«Denne uskik er ved at forsvinde»

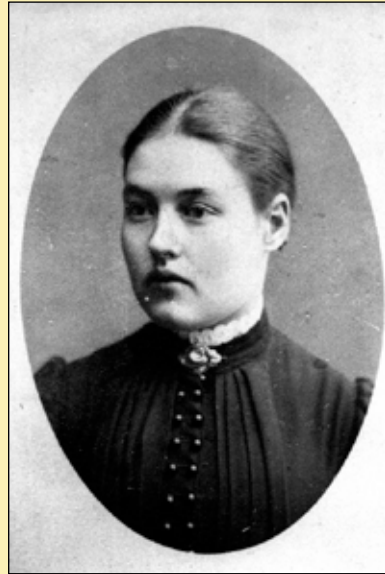
Tabeller over beboelsesforhold var inkludert i folketellingene fra 1865, men denne statistikken hadde «aldrig været synderlig dyptgaaende» (NOS VI 77), og det var hus som tjente som nattopphold som var i fokus. Å definere hvorvidt et hus var et vanlig våningshus, en side- eller uthusbygning eller et hus med særskilt bestemmelser, var ofte opp til tellerens skjønn. Tilfeldighetene fikk til en viss grad dominere, og statistikerne påpekte at det var med visse reserverasjoner man turte å bruke tallene for å lese utviklingens gang. Likevel var det noen tall de festet seg ved, nemlig nedgangen i antallet stall og fjøs som ble brukt til nattopphold, fra nærmere 2400 personer i 1900 (og 14 500 i 1875) til under 1000 i 1910. Dette gledet tydeligvis statistikerne: «Tallene tyder paa at denne uskik er ved at forsvinde» (NOS VI 77).

Mer «kasernebebyggelse»

Det som den gang ble omtalt som «kasernebebyggelse», det vil si bolighus over tre etasjer, var ennå ikke vanlig i Norge men spredte om seg. Blant de fem største byene i landet var Kristiania i en stilling for seg, hvor nærmere 62 prosent av våningshusene hadde tre eller flere etasjer. Deretter fulgte Bergen med 28 prosent. I Stavanger var til sammenligning kun 1,7 prosent av våningshusene over tre etasjer. Det var en av de mindre byene, Ålesund, som kom nærmest Kristiania, med 30 prosent «kasernebebyggelse», mens veksten kanskje var mest tydelig i Trondhjem, hvor den gamle trebebyggelsen ble «fortrængt av murkasernene» (NOS VI 77).

«Ikke stand eller tittel, men erhvervsforhold og levevei»

Folketellingens hefter fire og seks inneholdt statistikk knyttet til folks livsstilling. I tellingens hovedoversikt ble det forklart at denne kategorien

Bildet viser Hilda Jonasdotter, f. 1861 i Naverstad i Sverige. Hun kom til Norge i 1886 med sin mann og var bosatt i Oslo til sin død på 1950-tallet. Svensk statsborger hele livet. Eier: Laila N. Christiansen. Fotograf ukjent

var bestemt av det arbeide en person beskjeftiget seg med, eller arten av inntekt. En livsstilling var ikke det samme som stand eller tittel, «den er ikke et uttrykk for klasseforskjel eller for utdannelse, men for erhvervsforhold og levevei.» (NOS VI 77).

Det var registrert 1,23 millioner «erhvervende» kvinner, hvorav 11 684 var under 15 år. I alt var det nærmere 25 000 barn under 15 som var registrert som «erhvervende» i 1910, men av disse var i overkant 10 000 tilknyttet foreldrenes arbeid. Av de barna som hadde lønnet arbeid utenfor hjemmet var det en nedgang i nesten alle næringer fra tellingen i 1900, med unntak av barn som jobbet innenfor handel.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Skannede publikasjoner på ssb.no

Folketellingspublikasjonene fra folketellingene i perioden 1876-1950 er alle tilgjengelige i PDF-format. De er skannet med OCR-gjenkjenning og er derfor søkbare. Se for øvrig vår historiske fortegnelse med lenker til alle offisielle statistiske publikasjoner i perioden 1828-1976 som per i dag er tilgjengelig i elektronisk versjon.

Fra småhus til bygård og villa

RAGNHILD REIN BORE

Folketellingen i 1920 inneholdt mye ny informasjon om norske boligforhold. Folk bodde bedre, byggeskikkene i byer og bygder var i endring, men øst var øst, mens vest var vest.

Folketellingen 1920 var den tolvte i rekken siden den første fullstendige folketellingen i 1769. Folketellingene var, før registrenes tid, den eneste måten å få samlet inn opplysninger om hele befolkningen, og stadig nye spørsmål ble inkludert i tellingene. Denne trenden nådde sitt toppunkt i 1920-tellingen, hvor resultatene ble publisert i ikke mindre enn 13 bind mellom 1922 og 1925.

Statistikerne trakk særlig frem boligundersøkelsene blant de nye områdene i tellingen. Folketellingen i 1920 var også første telling hvor det ble laget statistikk over de vanføre.

Flest kjøkkenløse i Stavanger

Siden folketellingen i 1890 hadde myndighetene innhentet opplysninger om boligforholdene, men boligstatistikken ble betydelig utvidet i 1920. Det skjedde blant annet etter en «inntrengende henstilling fra Statens Boligkomité» (NOS VII 98). Alle måtte nå fylle ut egne skjemaer om egne boforhold, og resultatene ble publisert i hele tre bind.

Tallene viste blant annet at i de store byene var det bosatte i Kristiania og Drammen som i størst grad hadde tilgang på kjøkken i de leilighetene de bodde i. I disse byene hadde over 90 prosent av leilighetene kjøkken. Stavanger skilte seg negativt ut blant de store byene med kjøkken i bare 71,6 prosent av leilighetene. Tellingen reflekterte også den sterke urbaniseringen som fant sted, blant annet økte antallet hovedbygninger fra 27 440 i 1910 til 32 110 i 1920. Størst var veksten i Lillehammer, Tønsberg og Narvik.

Urbant på Grünerløkken

I Kristianias syv bydeler var det store forskjeller i boligmassen. I Gamlebyen (Oslo, Kampen og Våleengen) dominerte fremdeles gamle trehus, og bare rundt 25 prosent av bygningene var tre etasjer eller mer. På Grønland og Sagene-Rodeløkken var det en blanding av ny og gammel bebyggelse, mens det i Fagerborg-Gamle Aker var mest «kasernebebyggelse» (bygårder) samt mer villamessig bebyggelse. I Centrum og Grünerløkken var den gamle bebyggelsen så å si helt forsvunnet, og store bygårder var helt dominerende (94 prosent av husene hadde minst tre etasjer på Grünerløkken), i skarp kontrast til bydelene vestover: «I de to westend-sogn i Kristiania - Frogner og Uranienborg - er der overveiende ny murbebyggelse, men mange bor i egne villaer, og der er få store hus.» (NOS VII 98)

Også i Bergen var det store variasjoner mellom bydelene, særlig bebyggelsen i Årstad ble trukket frem med sitt landlige preg.

Dedikasjon til Eilert Sundt

Bind 12 av folketellingspublikasjonene skilte seg ut fra de andre. Den omhandlet «Byggeskikker på den norske landsbygd», og bestod for det meste av tekst, bilder og plantegninger, og var skrevet av en forfatter som stadig var tilstede med sitt «jeg».

I forordet skrev direktør Gunnar Jahn i det Statistiske Centralbyrå: «Under arbeidet med norsk statistikk er der ingen jeg har følt mig i så sterk gjeld til som Eilert Sundt. Han har på mange områder vært den som har brutt veien. Den rikdom av opplysninger hans bøker inneholder, den aldrig sviktende videnskapelige sannhetskjærlighet de vidner om, vil alltid lære oss meget, men mere enn alt betyr det at han har vist oss det liv som ligger til grunn for tallene.» (NOS VII 154) Denne folketellingspublikasjonen ble derfor, noe uvanlig, tilegnet mannen som regnes for samfunnsvitenskapens far i Norge.

Publikasjonen inneholdt informasjon om husenes form, plantyper, etasjer, tak, vegger, utseende, inn-

hold, bruk og standard. Her var det både beskrivelser og vurderinger. «Hittil har småhusbebyggelsen hatt en felleslinje som kort kan beskrives så: I de indre fjell- og dalbygder preges den av de primitive former, som lenger ute møter de moderne former, som er trengt frem fra kysten. Denne linje kan jeg ikke finne igjen i Vest-Agder.» (NOS VII 154)

Vanføre - «ikke samme chance for å bli gift»

Et annet nytt spørsmål i folketellingssammenheng var, som tidligere nevnt, spørsmålet om vanførhet og arbeidsudyktighet. Tellingens verdi var imidlertid noe begrenset. «Ifølge sakens natur må opgaven over vanføre og arbeidsudyktige bli usikre. Det er ikke fagmenn som har fastsatt arbeidsudykthetsgraden, og opfatningen kan her være så rent forskjellig at denne telling bare i nogen grad vil kunne tjene til veiledning for en eventuell innførelse av invaliditetsforsikring.» (NOS VII 96).

Både antallet vanføre, deres alder, alder da vanførheten inntrådte, deres sivilstatus og livsstilling ble telt. Blant annet var det færre gifte i disse gruppene. «Som resultat av undersøkelsene på dette område kan sies at de abnorme ikke har samme chance for å bli gift som den øvrige befolkning, dels fordi deres abnormitet direkte stiller sig hindrende i veien, dels fordi abnormiteten minsker deres erhvervsevne.» (NOS VII 96).

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Søking på Digitalarkivet

TORILL JOHNSEN

Digitalarkivets søkbare folketellinger er registrert kildetro. Dette innebærer at det som er tastet inn er det registratoren mener står i den originale kilden. Mange vil vel allerede her spørre om ikke det er både logisk og riktig. Og jeg har ikke tenkt å verken utfordre metoden eller ildne til diskusjon på området. Poenget mitt er at dette må vi ta hensyn til når vi skal søke i tellingene.

For å vise hvordan dette kommer fram vil jeg vise til søk etter hvor mange med tilknytning til Sverige

☐	3 sverige
☐	327 sverige
☐	39583 sverige
☐	1 sverige
☐	2 sverige
☐	18 sverige
☐	1 sverige
☐	3 sverige
☐	1 sverige
☐	3 sverige
☐	1 sverige
☐	113 sverige
☐	1 sverige
☐	3 sverige
☐	1 sverige
☐	3 sverige
☐	1 sverige
☐	116 sverige
☐	1235 sverige
☐	1 sverige
☐	2 sverige
☐	1 sverige
☐	3 sverige
☐	1 sverige

Figur 1

vi kan finne i 1900 tellingen. Søker du på "Sverige" og velger operatoren "lik" er svaret at vi hadde 39.582 med fødested Sverige i 1900. Velger du operatoren "børjar på" finner vi en til i tillegg til et par tre andre måter landets navn kan skrives på. Hvis vi fortsetter å eksperimentere med mulige stavemåter for broderfolkets land, så kommer det fram 77 forskjellige skrivemåter i 1900 tellingen. Med denne gjennomgangen kommer det 4.330 nye med Sverige som fødested inn i tellingen. Men det stopper ikke der. Leter vi i 1900 tellingen så er både Stockholm, Charlottenberg og andre steder i Sverige nevnt som fødested uten å ta med landet. Altså er det flere svensker enn det vi fant ovenfor. Det blir over 51 tusen til slutt. Læringen er at dersom vi holder oss til at fødestedet for dem som kommer fra andre siden av riksgrensen skriver Sverige og ikke på noen annen måte, så forsvinner 31 % av registrerte svenskfødte ut av vår vurdering!

Noen av stavemåtene for Sverige, kanskje "sve-riør" også skal bety Sverige (se Figur 1)

Mer generelt om søking i digitalarkivet så må vi merke oss at hvert søk er delt inn i tre bokser:

1. Boks A inneholder alle felt i tellingen, det betyr overskriften på hver enkelt av kolonnene "for-navn", "fødested" og lignende. Det er det feltet vi vil søke i.
2. Boks B inneholder operatoren, det betyr hvordan du vil at søket skal gjennomføres
  - a. "er lik" – velges når du skal søke på noe som er eksakt slik du vil finne det
  - b. "børjar på" – her taster du inn litt av begynnelsen på det du vil søke etter
  - c. "børjar på (vis)" – samme som over, men du får opp en frekvenstabell over resultatet
  - d. "inneheld" – her taster du inn en del av det du søker etter
  - e. "inneheld (vis)" – samme som over, men du får opp en frekvenstabell over resultatet
  - f. "alle ord (vis)" – du får opp alle forekomster i feltet du har valgt med frekvenstabell

3. Boks C er det stedet du skriver inn det du vil søke på.

Tar med noen eksempler som vil vise dette bedre. Eksemplet mitt er å finne Jon Olsen i Ringsaker. Det er mange Jon Olsen så derfor bruker jeg ham som eksempel. I 1900 tellinga er det 10.889 personer så det å bla seg fram er ikke løsningen. Fornavnet kan skrives Jon og John og i tidligere tider også Joen. Hvis jeg velger ”børjar på (vis)” som operator og søker i boks C på ”jo” får jeg fram dette (se figur2)

Oversikten (frekvenstabellen) sier meg at her finner jeg 10 ”john” og 8 ”jon”. Jeg kan krysse av for begge alternativene og hente dem fram. Søker jeg så på ”etternavn” med ”børjar på” og ”ols” finner vi bare en som passer i Ringsaker. Fra mer enn titusen til en selv om det var et vanlig navn

Samme framgangsmåte i Bergen med over 70 tusen innbyggere. Med ”Fornavn” og operatoren ”børjar på” og søkestreng ”jo” får jeg litt over fem tusen å jobbe videre med. Neste søk er ”etternavn”, operator ”børjar på” og søkestreng ”ols”. Da har jeg fortsatt nesten 400 individer å forholde meg til. Litt mange å bla i, så jeg kan filtrere ut kvinner i feltet ”kjønn”, eller som jeg velger her ”fødd år” og operator ”alle ord (vis)”. Da kommer det opp en lang liste med alle fødselsår. Normalt vil jeg vel vite om den jeg leter etter er et lite barn eller en eldre person, viser derfor dette utklippet av frekvenstabellen og de valg jeg gjør:

Da er det kun 13 individer igjen for nærmere gransking. Når jeg ser etter har jeg bare 2 Jon å vurdere videre (se figur 3).

Avsluttende merknader er at du må vite hva du skal satse på som sikkert i stavingen av navn. Hvordan staver folketellinga navn som Georgine eller Jørgine eller hvilke andre alternativ kan tenkes. Hva er felles for stavemåtene? Da kan du bruke ”inneheld” og søke på ”gin” du får mange treff, men også Jørgina vil være et alternativ og kanskje det ble skrevet sånn i tellinga 1900.

Ikke stol på at du vet hvordan navnet skrives,

husk dette er ofte fortalt og så notert ned. I de tidligste tellingene var heller ikke alle like flinke til å skrive eller stave.

Mitt siste råd er: Prøv en gang til og søk kreativt.

Funne personar		778
3	☐ joh	
172	☐ johan	
2	☐ johanna	
209	☐ johanne	
354	☐ johannes	
10	☐ john	
7	☐ johs	
8	☐ jon	
4	☐ jonas	
1	☐ jonnette	
1	☐ jorun	
1	☐ josef	
6	☐ josefine	

Figur 2

1	☐ 1840
1	☐ 1841
2	☐ 1842
2	☐ 1844
2	☒ 1845
3	☒ 1846
1	☒ 1847
4	☒ 1848
3	☒ 1849
5	☐ 1850
4	☐ 1851
5	☐ 1852
7	☐ 1854

Figur 3

Søk med fødestedskoder på www.rhd.uit.no

LAILA N. CHRISTIANSEN

Registreringssentral for historiske data (RHD) er en nasjonal institusjon ved Universitetet i Tromsø. Hovedformålet er å dataregistrere historiske kilder og gjøre disse lettere tilgjengelig for forskning. De mest brukte databasene de har (for oss slektsforskere) ligger også tilgjengelig i Digitalarkivet. Dette gjelder både

folketellingene og flere kirkebøker som er registrert. RHD har disse tellingene, som ikke ligger på Digitalarkivet, blant andre 1885-tellingen for Tromsø, Tana, Polmak og Nesseby. På <http://www.rhd.uit.no> ligger også 1886-matrikkelen, og registre over noen skifteprotokoller.

Siden RHD sitt hovedformål med

dataregistrering av folketellingene har vært forskning, har de kodet en del opplysninger, slik at de går an å finne selv om skrivemåter er kildetro fra originalmaterialet. I denne artikkelen har jeg tatt for meg en lite brukt (for mange) søkefunksjon, nemlig søking med Fødestedskoder.

Til hovedsiden

Bruksanvisning

Fødestedskoder

Hva er registrert

Bestilling

Søk i:

Folketellinger

FT avansert

Kirkebøker

Matrikkel1886

English

Registreringssentral for historiske data

Søking i folketellingene for årene 1865, 1875 og 1900

Se [bruksanvisning](#) for eksakt søk på fødesteder ved hjelp av fødestedskoder.

Velg utlistingsfelt

☐ Fylke

☒ Fornavn

☐ Familistatus

☐ Yrke

☐ Statsborgerskap

☐ Språk

☐ Fødselsår

☒ Kommune

☒ Etternavn

☐ Sivilstand

☒ Fødested

☐ Etnisitet

☐ Kjønn

☐ Bosted

Fyll ut ett eller flere felt

Fødested

Ingen

Ingen

☒ Og

☐ Eller

Ingen

Ingen

Ingen

Kjønn

☒ Mann ☒ Kvinne

Fødselsår

Fra Til

Velg tellingsår:

☐ 1865 ☐ 1875 ☒ 1900

Søk

Nullstill felter

Fylkeoversikt: Avgrens søket til ett eller flere fylker hvis det er ønskelig.

☐ Østfold

☐ Buskerud

☐ Rogaland

☐ Sør-Trøndelag

☐ Akershus

☐ Vestfold

☐ Hordaland

☐ Nord-Trøndelag

☐ Oslo

☐ Telemark

☐ Bergen

☐ Nordland

☐ Hedmark

☐ Aust-Agder

☐ Sogn og Fjordane

☐ Troms

☐ Oppland

☐ Vest-Agder

☐ Møre og Romsdal

☐ Finnmark

☐ Avgrens søkinga til kommuner innenfor valgt fylke:

Koder for kommuner i Norge

ØSTFOLD						
Halden / Fredrikshald	0101	Sarpsborg	0102	Fredrikstad	0103	Moss
Hvaler / Hvalerøerne	0111	Torsnes	0112	Borge	0113	Varteig
Skjeberg	0115	Berg	0116	Idd	0117	Aremark
Marker / Øymark	0119	Rødnes	0120	Ramskog	0121	Trøgstad
Spydeberg	0123	Askim	0124	Eidsberg / Eidsberg	0125	Mysen
Skiptvet	0127	Rakkestad	0128	Degernes	0129	Tune / Thunø
Rolsøy	0131	Glemmen / Glemminge / Fredrikstad landdistrikt	0132	Kråkøy	0133	Ønsøy
Råde	0135	Rygge	0136	Våler	0137	Hobøl / Høbbel
Jeløy / Moss landsogn	0194					

Fødestedskodene i 1865 og 1900 tellingene

Et av de registrerte feltene i tellingsmaterialet som har blitt registrert med koder, er Fødested. Også fødesteder i utlandet har fått en egen tallkode.

Dersom jeg søker i 1900-tellingen på et landsdekkende søk, og kun legger inn med fødested "Kristiania" får jeg treff på 112 865 personer. Dersom jeg velger å søke med fødestedskoden for Kristiania, som er 0301, får jeg 123 266 personer med registrert fødested Kristiania (men da med alle skrivevariantene, som Christiania, Xania, Kria, Kria, Chra, Altså vil jeg få treff på 10 400 flere personer!

Fødestedskodene for personer født i Norge er de samme som kommunenumrene for norske kommuner. I tillegg finnes fødestedskoder for personer født i utlandet. Vær oppmerksom på at kodene for ett og samme land kan bestå av flere koder, f.eks begynner kodeserien for USA på kode 0001 for staten Alabama og ender på koden 0055 for staten Wyoming, i tillegg finnes kode 0056 for «Native American» og 0099 for «United States, n.s.». NB! Canada har koden 0098. - Det samme er f.eks tilfelle med Tyskland som har kode 4530, regioner innenfor Tyskland har koder fra 4531 og oppover.

For mer nøyaktig informasjon om

fødestedskodene, les bruksanvisningen om dette under "FT-avansert" på RHD sine hjemmesider. Kodene kan lastes ned i pdf-format.

Eksempel:

Et av de vanskelige fødestedene å søke etter, er Sverige. Ved å be om eksakt skrivemåte Sverige, får jeg treff på 30 405 personer. Her kan jeg selvsagt bruke navn og alder, kjønn og eventuelt yrke for å snevre inn søkene. Men – mine eksempler går nå kun på fødested, og landsdekkende søk.

Her har jeg lagt inn % for å dekke opp for at noen faktisk skrev Sværige, jeg er nå oppe i 31 559 personer født i Sv%rige. Da kan jeg snart begynne å tenke at det er nok enda flere, fordi Sverige har blitt skrevet på utrolig mange måter. I tillegg har mange ganger fødested "Uddevalla", "Värmland" og andre stedsnavn blitt tatt med, noe et eksakt søk ikke fanger opp.

Det er mange måter å bruke "wildcard" eller "jokertegn" på – og dette kan utvide søket. Her kan det med hell brukes fødestedskoder. Ved å bla nedover i listen over fødestedskodene, finner du Europe (Northern Europe) – der ligger Sverige med koden 4050.

Fyll ut ett eller flere felt

Fødested

Fyll ut ett eller flere felt

Fødested

EUROPE					
Northern Europe	4000	Europe (except Sweden and San Marino)	4001	Sweden	4050
Denmark	4002	Finland	4003	Iceland	4004
France	4005	Germany	4006	Greece	4007
Ireland	4008	Italy	4009	Netherlands	4010
Poland	4011	Portugal	4012	Spain	4013
Switzerland	4014	United Kingdom	4015		

Fyll ut ett eller flere felt

Dette søket tar med alle som bor i Norges land i 1900 tellingen, med fødested kodet "Sverige" – altså fødestedskode 4050. Hele 51871 personer! Altså en differanse på mer enn 20 000 personer.

Alle som har fødested registrert som "Bohuslen", "Gøteborg", "Sverige", (eller til og med "Svärrie") vil i dette søket bli tatt med!

Da er det bare å begynne med innsnevring av søket, fyller inn for eksempel navn, kjønn, alder (fødselsår fra til). Husk at du også i navnefelt kan bruke %, og at du må bruke % eller * også til slutt dersom du vil søke etter navn som begynner med en søkestreng. For eksempel fornavn Ingeb gir ingen treff, mens Ingeb* eller Ingeb% gir alle navn som starter med Ingeb (Ingeborg, Ingebret osv).

Når du har greid å snevre inn søket ditt, og du får treff, noter deg eksakte skrivemåter, bosted og andre opplysninger, og gå så til <http://www.digitalarkivet.no>. Her vil du nemlig få mange flere opplysninger enn det som vises i materialet til RHD. Blant annet opplysning om midlertidig fravær og sedvanlig bosted, religion, vil du ikke få fram på RHD.

Det finnes mange måter å bruke fødestedskodene på. Disse er dokumentert i bruksanvisningen for søkingen på <http://www.rhd.uit.no>

Kilde: Registreringssentralen for historiske data <http://www.rhd.uit.no>

Digitalarkivet

YNGVE NEDREBØ

Digitalarkivet – digitalarkivet.no – har eksistert i drøyt 10 år, og vi har hatt gleden av å se at nettstedet blir stadig bedre kjent og bedre besøkt. Da vi startet opp i 1998 var vi strålende fornøyde med å kunne telle opp rundt 400 brukere i døgnet. Ti år seinere regner vi med minst 15 000 unike brukere er innom nettstedet hver dag.

Vi er mange ganger blitt spurt om hvem disse brukerne er, og mener at vi gjennom ulike fora har truffet ganske mange av dem. Og noen ganger blir vi skikkelig overrasket når vi i det som for oss er fremmede omgivelser treffer folk som plutselig kan fortelle at de også tilhører "menigheten". Tallet på personer som er interessert i å finne opplysninger om slekten sin, eller om hjemstedet sitt, er åpenbart svært høyt! Og etter hvert som stadig nye grupper er blitt fortrolige med Internett, har tallet på slektsinteresserte på nett økt sterkt.

Vi kjører ulike statistikker, og disse kan hjelpe oss til å si en del om brukerne. Totaltallene viser økningen i trafikk, fra 8,8 millioner nedlastede sider i 1998 til 37,5 millioner i 2001, 50,8 millioner i 2004, og til samlet for skannede kirkebøker og databasene 145 millioner i 2007. I 2008 sier prognosen 200 millioner nedlastede sider! Ved utgangen av mai stod telleverkene så langt i år på 86,2 millioner.

Trafikken i vintermånedene ligger på nivåer 30-40% høyere enn i sommermånedene juni-august, men forskjellen mellom sommer- og vintertrafikk er blitt betydelig mindre de siste årene. Kanskje fordi mange etter hvert har Internettforbindelse også på hytta, eller på mobil? Søndag har alltid vært dagen med størst nettrafikk hos oss. Lenge var lørdag dagen med laveste besøkstall. Nå har fredagen tatt over den plasseringen. Naturlig nok

i tall gjennom ti år

ARKIVVERKET
DIGITALARKIVET

Databaseveljar | 1801 | 1865 | 1875 | 1900 | Søk i alle basar | Skanna kyrkjebøker | Søk

er det på varme solskinsdager vi finner de laveste besøkstallene, mens dager med ”innevær” gir oss høy trafikk.

Gjennom de årene vi har lest statistikk har vi sett noen trekk som kanskje er sosiologisk interessante. De første årene hadde vi svært lave besøkstall på høytidsdager som 17. mai og på julaften og nyttårsaften. De siste årene er de i våre statistikker blitt langt mer like vanlige dager. 17. mai 2008 ble det lastet ned 371 000 sider!

De første årene regnet vi med at rundt 20% av brukerne i Digitalarkivet kom fra Nord-Amerika (eller rettere fra datamaskiner i Nord-Amerika). Vi kunne lese av dramatisk endring i atferd etter 9/11. Det gikk mange måneder før trafikken i Digitalarkivet fra Nord-Amerika kom opp på gammelt nivå igjen.

Vi har vært litt skuffet over at svensker og dansker til sammen bare har stått for 1-2% av den samlede trafikken. I løpet av en uke registrerer vi brukere fra store deler av Verden, men nordmennene har dominert, og er fortsatt suverent største gruppe. Men statistikkene er blitt dårligere med årene, siden stadig flere maskiner unngår registrering av nasjonalitet. I dag kommer mer enn 50% av brukerne fra maskiner som ikke lar seg nasjonsfeste.

Lenge var Christmas Island (nord for Australia) det stedet i Verden som hadde den største registrerte bruken av Digitalarkivet, sett i forhold til folketall (knappt 1500 innbyggere). Hver eneste natt ble det gjort en rekke søk, og i flere sekvenser. Vi antok at det bare var en bruker, men til gjengjeld var vedkommende stabil og standhaftig. Vi lurte litt på hvem det kunne være, en norskfødt sjømann? I august 2001 kom det norske skipet Tampa inn til Christmas Island i forbindelse med at de hadde

plukket opp en større gruppe flyktninger på havet. Siden den episoden har vår bruker på Christmas Island vært fraværende fra våre statistikker!

Naturlig nok er det databasene med flest poster som er mest brukte, emigrantene fra Kristiania og dødsfall i Norge 1995-2000 topper. Men dersom vi forsøker å finne de databasene som har flest søk per post er det andre som peker seg ut. Lenge var databasen over pass fra Bergen til Amerika 1842-1860 (1123 poster) den som hadde flest søk per post. Men utvandrere fra Fredrikstad 1883-1890 (95 poster) er nå den som har størst bruk i forhold til størrelse.

Jevnt over får folketellingene som ligger under landsdekkende søk flere oppslag enn de databasene som ikke er med i de landsdekkende søkene. Nå er søkesystemet under omlegging, og det skal på plass ”globale søk”, der alle databasene i en aktuelle periode vil bli gjennomsokt. Det vil trolig øke tallet på nedlastinger av de datafilene som tidligere har ligget utenfor de landsdekkende søkene.

Vi har også kunnet observere at bruken av Digitalarkivets kilder er ujevnt fordelt etter områder i Norge. De første årene var det kilder fra Hordaland og Hedmark som var sterkest etterspurt, mens det var minst interesse for materiale fra Agderfylkene. Også dette mønsteret har endret seg noe i løpet av årene som har gått. Folketellingene fra Hedmark ligger fortsatt på topp om vi søker etter filene med flest søk per post.

Tallet på filer i Digitalarkivet/Digitalpensjonatet har økt med 2-300 i året. I år regner vi med at det skal legges ut 4-500 nye filer, og i sum er tallet på filer nå passert 4200, og vi antar at det mot slutten av dette året vil ligge i nærheten av 4500.

Folketellinger og tilgjengelighet

- ulike regler for kommunale og statlige tellinger

TOR E SOMDAL-ÅMODT

Byarkivet har bevart nærmere åtte hundre hyllemeter med kommunale folketellinger, hovedsakelig fra perioden 1899 til og med 1954. Dette er etterspurt og mye benyttet materiale, særlig av slektsforskere. Alt er likevel ikke tilgjengelig. Det er begrenset tilgang til dette materialet, skjønt ikke så begrenset som tilgangen til informasjonen i de statlige tellingene.

Slektsforskerne som bruker Byarkivet er heldige. De får tilgang til opplysninger som i andre kilder vil være stengt for bruk. Jeg tenker på de statlige folketellingene. Helt lukket er de vel ikke, men det er en viktig forskjell: taushetspliktens lengde i tid.

De kommunale folketellinger

Det er Lov om behandlingsmåten i forvaltningsaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven), som i hovedsak regulerer publikums tilgang til det kommunale folketellingsmaterialet. Loven gir de sentrale taushetspliktregler for alle som arbeider i offentlig sektor.

Visse typer opplysninger kan bare gis videre, eller stilles til disposisjon for utenforstående, på helt bestemte vilkår. Dersom disse vilkårene ikke er til stede, kan tilgang til opplysningene ikke gis. Overtrødelse av disse reglene er beheftet med straff.

Det er altså en helt bestemt type opplysninger som er belagt med lovbestemt taushetsplikt. Det er ikke hele folketellingen som sådan (selv om den er yngre enn seksti år). Vi som arbeider med folketellinger må derfor gå gjennom de opplysninger som er registrert om hver enkelt person, og kontrollere om det som er registrert er beskyttet av taushetspliktreglene. For å hjelpe oss selv setter vi et skille mellom de folketellinger som er eldre enn seksti år

og de som er yngre enn seksti år. Taushetsplikten er nemlig begrenset i tid.

Taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 faller bort etter seksti år, jf forvaltningsloven § 13 c siste ledd. For opplysninger i arkivdokumenter må tidsfristen regnes fra det tidspunkt dokumentet oppstår. For våre folketellinger vil derfor taushetspliktreglene gjelde for det materialet som er blitt skapt etter 1945. De eldre tellingene får våre brukere tilgang til på Byarkivets lesesal.

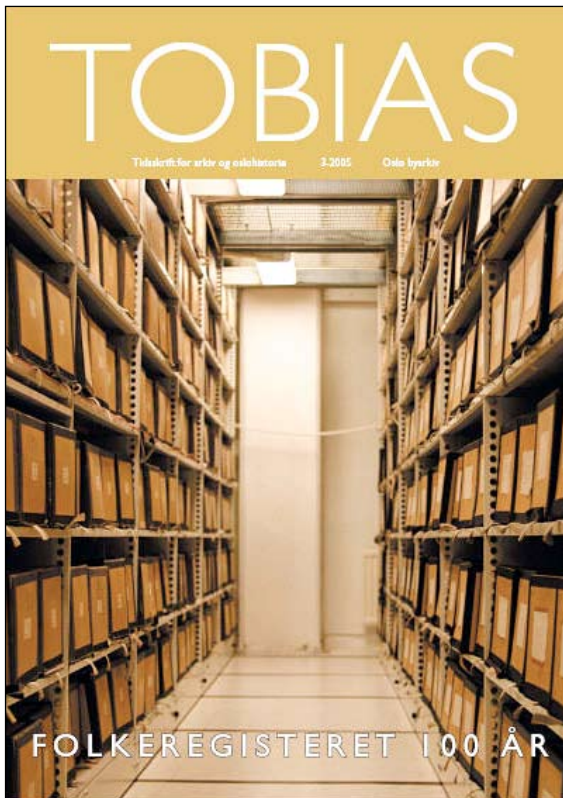
Folketellinger som er yngre enn seksti år er det også mulig å få tilgang til etter søknad. Vi må imidlertid kontrollere de opplysningene som er registrert.

Forvaltningsloven bestemmer at «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at utenforstående får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

1. noens personlige forhold, eller
2. tekniske innretninger og fremgangsmåter, samt drift og forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningene angår.»

Det er ikke alltid like enkelt å ha klart for seg hva som er å regne som «personlige forhold», og hvilke opplysninger som dermed er taushetsbelagt. Men loven hjelper oss et stykke på vei: Som personlig forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses personlige.

Taushetspliktens omfang er altså negativt avgrenset. Loven inneholder ingen uttømmende opplisting av begrepets innhold. Dette gjør at man noen ganger må søke andre kilder (i eksempelvis juridisk litteratur) for å kunne avgjøre om en bestemt opplysning skal eller bør regnes til begrepet, og dermed være taushetsbelagt.

Bildet er hentet fra Oslo Byarkivs webside

Det er viktig å være klar over at en bostedsadresse som Gaustad sykehus er omfattet av taushetsplikten fordi den rører et klientforhold. En slik bostedsadresse i folketellingen, eller endog opplysninger om at man som såkalt Husvild (og om årsaken til dette) er å anse som taushetsbelagt. De opplysninger som er registrert under punktet Livsstilling vil også kunne være taushetsbelagt.

De statlige folketellinger

De statlige folketellinger reguleres av Lov om offisiell statistikk av 16. juni 1989 nr. 54 (statistikkloven). Statistisk sentralbyrå (SSB) samler inn en stor mengde data om hver enkelt av oss fra offentlige administrative arkiv. I tillegg gjennomfører de folketellinger. Statistikken til SSB er viktig for å forstå utviklingen av det norske samfunnet. SSB presenterer data fra blant annet folketellinger i et velde av publikasjoner om befolkningsstatistikk, utdanningsstatistikk og sysselsettingsstatistikk. Et raskt søk på instituttets hjemmesider presenterer for eksempel statistikk fra 1865 om Sindssvagheter, Døvsstumhet, Blindhet og Trosbekjendelse. Folketellingen for 2001 kan fortelle at 17 % av befolkningen bodde alene og at det er flest samboerpar i Oslo og i de nordligste fylkene. Vi forstår dermed at de har (og kan ha) nærgående opplysninger om personlige forhold om hver og en av oss.

Det spesielle med Statistisk sentralbyrå i denne sammenheng er at deres virksomhet er lovregulert i egen lov, i statistikkloven. Bruk av opplysningene de samler inn er også regulert i den samme loven. Begrunnelsene er flere: SSB skal både ivareta den enkeltes behov for privatlivets fred, samt ta hensyn til den del av personvernet som i dag er nedfelt i personopplysningsloven. Personopplysningsloven stiller ikke de samme kravene til behandling av de gamle kommunale folketellingene som den gjør på innsamling av data i dag.

Opplysninger hentet inn i henhold til statistikklovens regler, kan bare nyttes ved utarbeiding av offisiell statistikk, eller til annen bruk som er godkjent av Datatilsynet og som ikke er til skade for rikets sikkerhet. Opplysningsplikt skal heller ikke offentliggjøres slik at de kan føres tilbake til identifiserbar enkeltperson til skade for denne.

Å gi opplysninger i forbindelse med de statlige folketellingene er normalt et pålegg til hver enkelt borger. Man gis intet valg, man plikter! Det forhold er nok en medvirkende årsak til at taushetsplikt etter statistikkloven først opphører etter hundre år. Når det gjelder opplysninger om drifts- og forretningsforhold og tekniske innretninger og fremgangsmåter opphører taushetsplikten etter seksti år, slik som i forvaltningsloven.

Til slutt

Mange slektsforskere vil nok sette pris på at de kommunale folketellinger er tilgjengelige i større grad enn de statlige. Hvor bodde mormor og morfar? Når flyttet de og til hvilken adresse? Kunnskap om den nære slekt er kilde til egen identitet. Vi skal likevel og samtidig fortsatt beskytte opplysninger om mormors og morfars private forhold, når det er nødvendig.

Kilde: Tobias 3/2005

KraFT1923

LAILA NORMANN CHRISTIANSEN

Mange har hørt om vårt KraFT1923-prosjekt i Oslo, og tenker nok "er de enda ikke ferdig"? Andre tenker: "KraFT1923 hva i all verden er nå det"? I vår digitale verden, hvor mye kommunikasjon går skriftlig, slenger vi rundt oss med flotte forkortelser. Og KraFT1923 er vel en av de aller flotteste! Det betyr rett og slett Kristiania FolkeTelling 1923

Ideen

Den første tanken om et slikt prosjekt kom på et møte i 2003 i DIS-Oslo/Akershus-KROA, (KildeRegistreringOsloAkershus). Koordinatorgruppen, som i mange år har bestått av Vidar Holum, Lars Nygaard og Laila Christiansen, kontaktet Oslo Byarkiv, og disse var veldig positive til denne ideen. Ballen rullet, Byarkivet koordinerte og betalte mikrofilming og skanning. Alt så ut til å ligge vel til rette for dette store, ja faktisk, det største enkeltstående digitaliseringsprosjektet i DIS-Norges historie!

Hvorfor 1923?

Hvorfor vi bestemte oss for 1923? 1910 er en statlig telling som kommer på nett i 2010. Det er også en statlig telling i 1920, men denne kommer ikke på nett før i 2020! Da er det greit å ha en telling som ligger noen år nærmere oss i tid. Og, vi håper på at vi blir ferdige lenge før 2020 med vår 1923-telling. Vi begynte jo å jobbe med prosjektet for noen år siden, og vi søkte da Datatilsynet om tillatelse til å legge ut en så ny telling som mulig. En annen grunn for at akkurat 1923 ble valgt, var at dette året ble det også foretatt en folketelling i Aker! Så, når vi er ferdig med Kristiania 1923 må vi lære oss en ny forkortelse....

Start og stopp

I februar 2005 startet vi opp med liv og lyst, på-

Bildet viser bostedssiden til Drammensveien 1, Oslo

NB! Følg reglerne paa 1ste side! Husk at enhver flytning skal meldes til folkeregistret inden 14 dage.

Personliste over folketallet den 1. december 1923 i Drammensveien gate, nr. 1; etage 1ste; (oplyst af Kristiania)

Nr.	Fødsels- aar. datum.	Fødested.	Erhverv og livsstilling, samt arbeidssted.	Om gift, ensom, livlig separert eller fraskilt	Hvor bodde De den 1. december 1923? (Kjægtig adresse angives).	Hvor De har 1. december 1923 boddet (Kjægtig adresse angives).	Hvor De har 1. december 1923 boddet (Kjægtig adresse angives).
1. H. M. Kong Haakon	1872 3/4	Danmark			Kristiania		
2. H. M. Brønning Maud, mf. England	1869 2/4	England					
3. H. K. H. Thompsons Oleo	1903 2/4	England					
4. Arthur Edward Seale, mf. England	1864 2/4	England	Hovmester	gift			
5. Sven Andersen Gaarder	1850 23/4	Oslo Tøtten	Sløtsvogtmester	gift			
6. Ingrid Kristine Gaarder	1858 1/2	Sverige	Kjættre	gift			
7. Hermann Gustav Schmann	1876 1/10	Kristiania	Kokke	gift			
8. Elise Hansen	1879 1/2	Tromsø	Skjæppe	gift			
9. Harry Nilsen	1883 14/10	Laaner	Kokke	gift			
10. Martha Overen	1875 1/9	Skotte	Skjæppe	gift			

NB. Husvilde. Personer som bor her i paarende av anden bolig og betrakter sig som husvilde, sætter „Ja“ i rubrik 10. Ansøkes til kommunen hedes opgit, likens hversteds de har været, og en familie ud der spredt paa flere steder m. v. Forlovede mænd som ikke kan gifte sig av mangt paa leilighet, sætter „Ja; forlovet“.

Bildet viser personlisten til Drammensvn 1, Oslo (Slottet)

gangsmotet var på topp, og med en registratorgjeng på 25 personer. Etter hvert måtte vi bare innse at materialet som var grunnlaget for registreringen ikke holdt mål, og vi måtte stoppe. Skanningen av det mikrofilmede materialet var utført i "svart/hvitt", ikke i "gråtoner". Selve tellingen foregikk ved "egentelling". Folk fylte selv inn opplysninger på skjemaene. Vanlig blyant, til og med fargeblyant er ikke sjelden å se! Vi fant dessverre etter hvert (men allikevel kanskje litt sent) ut at det var umulig, vi måtte stoppe prosjektet! Det som allerede var registrert, er nå blitt korrekturlest og komplettert mot originaler, takket være Marit Pettersen, en av våre ivrige registratorer og DIS-O/A-medlemmer!

Ny start i 2008

Byarkivet og Riksarkivet har nå gjort en avtale om nyskanning av det filmede materialet, og dette er i full gang. Nytt kurs ble avholdt på Byarkivet i begynnelsen av året, og vi er nå i full gang igjen! Ca 15 registratorer jobber jevnt og trutt. Noen har mer tid enn andre, og leverer stadig inn ferdig registrert materiale.

Vi har nå registrert ca 25 "bunker" i den nye runden, og i første runde hadde vi ca 40 "bunker" registrert. Hver med rundt 200 personer. Dette vil si at vi nå har drøyt 16000 personer registrert, vi nærmer oss 10% av de 200000 som bodde i Kristiania i 1923!

Tellingen består av 220 000 sider med hus/personopplysninger. Dette er et stort materiale, og vi er veldig glad for at mange av registratorene synes det er greit å registrere fra CD, slik at vi ikke må skrive ut alt på papir! Dette sparer vi både penger, skog og tid på! Nå sendes CD med et bestemt antall sider til registrator, denne returnerer så det registrerte materialet via epost til koordinator. CD returneres så i posten til DIS-Norges kontor for oppbevaring til korrekturleserne skal i gang.

Vi håper at vi i løpet av noen måneder vil se de første gatene ute på nett, planen er å legge ut i flere omganger. Altså, vi kommer ikke til å vente til vi blir "ferdig".

Har du lyst til å bli med? Send en epost til kraft1923@oa.disnorge.no og vi kan gi deg informasjon om tid og sted for neste igangkjøringskurs!

Folketellingen Trondheim 1925 og Strinda 1934

FINN GUTTVIK OG FINN KARLSEN

DIS-Sør-Trøndelag har nå dataregistrert hele folketellingen for Trondheim for 1925 og vi er godt i gang med tellingen for Strinda 1934. Med disse to tellingene i havn har vi et unikt materiale dataregistrert og til bruk for slektsforskning og annen historierelatert virksomhet.

Ansvar for gjennomføring i DIS-Sør-Trøndelag har tre personer: Finn Karlsen, Eiliv Ranum og Finn Guttvik.

Starten

Vinteren 2007 startet DIS-Sør-Trøndelag med digitalisering av folketelling for 1925 for Trondheim. Vi hadde i lengre tid drøftet muligheten av å komme i gang med registrering av en folketelling. Vår henvendelse til Trondheim byarkiv ble meget positivt mottatt, men oppstart ble utsatt bl.a. i påvente av ferdigstilling av ABM-senteret i Trondheim. I desember 2006 ble det tatt i bruk, og vinteren 2007 tok vi kontakt med byarkivet på nytt. Byarkivet var

meget interessert i et samarbeid, og dette ble innledningen på et godt og nært samarbeid.

Bakgrunnen for valget av folketelling 1925 var et ønske og mulighet til lettere å knytte forbindelse til egen familie, men ikke så tett opp til vår tid at den omfattet for mange nålevende. De yngste i 1925 ville i 2008 være 83 år. På denne tiden ville mange finne sine foreldre eller besteforeldre i tellingen. Valget av år skjedde i samråd med byarkivet. Denne tellingen hadde data for hele kommunen, og samtidig fanget den opp en periode med sterk økning i befolkningen.

Om registreringen

Listene skulle fylles ut etter tilstanden natt til 1. november 1925, og alle personer som hørte hjemme i leiligheten skulle påføres. Det gjaldt også de som var midlertidig fraværende. Reisende og besøkende som for kortere tid oppholder seg i byen skal ikke tas med. En del besøkende var likevel tatt med på listene, men av folkeregisterkontoret strøket over.

Her ser vi personlisten for familien Gullvåg. Oldeforeldre, må det vel bli, til maleren Håkon Gullvåg. En av guttene var redaktør i Arbeider-avisa i mange år. Det morsomme med lista er yrkesbenevnelsene.

NB! Følg reglene på 1ste side! Husk at enhver forring skal meldes til folkeregisteret innen 14 dage.

Personliste over folketallet den 1. november i Molundstien gate nr. 16 i V etasje.

No.	Fullt navn.	Fødsels- år	Fødsels- datum	Fødested (Bygd, eller barndoms- navn)	Stato- kon- ger for- hold	Ektevæ- re og livs- stilling.	Om spesi- elt, vedlegg, levet stigning eller fravær	I hvilken skole går barnet?	Hvor bodde den 1. novbr. 1925 (Fødsels- adresse om frem)	Hvis De har fyrstet utlag 1. novbr. 1925 oggi når og hvorfor (Lig Sviken 12) (Hvor nær- ligst)	Hvis De har for midlertid- lig, så angis grunden, og Hv?	Hvis De har for midlertid- lig, så angis grunden, og Hv?
1	Carl Otto Gullvåg			Klæbu		spørsmålshandelen, gift, angitt						
2	Carl Otto Gullvåg	1896	22-1									
3	Margarete	1899	5-5	Trondheim		Stammert						
4	Margarete	1919	6-8	Trondheim		Gift						
5	Egil	1921	27-2			delarbeidende						
6	Julius	1923	24-2			Stammert						
7	Thor	1925	6-4			arbeidende						

Dersom opplysningene likevel var leselige, ble de tatt med i registreringen.

Gårdeieren fikk utlevert listene, og leilighetens innehaver hadde ansvaret for utfyllingen. Folketellingen var ført med et skjema for hver husstand, og med et omslag for alle husstander i en eiendom. Skjema for husstanden inneholdt opplysninger om antall rom og husleie, og i tillegg personopplysninger som navn, født, fødested, yrke mm. Skjemaene var ordnet i mapper og i kassetter fordelt på gater (alfabetisk).

I arbeidet med avskrivningen var det noen utfordringer knyttet til tyding av skrift, men også beskrivelser av situasjoner. Men med felles innsats og sammenholdt med andre kilder ble de fleste problemer løst.

I utgangspunktet måtte all registrering forgå på arkivets lesesal og på registrators egen bærbar maskin. Vi reiste tidlig spørsmålet om avfotografering av skjemaene, men det fikk vi ikke tillatelse til.

Det ble inngått en skriftlig avtale med Trondheim byarkiv om gjennomføringen av arbeidet og disponering av dataene. De digitaliserte data er arkivets eiendom, og de vil legges dem ut på Digitalarkivet. DIS-Sør-Trøndelag har rett til å formidle dataene på cd. Byarkivet ordnet et kontor som vi kunne disponere i arbeidet og sørget for lett tilgang til materiellet.

Byarkivet og Statsarkivet har felles lesesal og ekspedisjon, noe som førte til at vi fikk nær kontakt med ansatte ved begge arkiver. Likeså var det enkelt å få hjelp til å løse utfordringer underveis. Vi erfarte også at de så at vi kunne være en ressurs i registreringsarbeidet. Blant annet fikk Statsarkivet data for deler av byen til bruk ved arkivenes dag 2007. Flere av registratorene sa seg også villig til å kunne gi enkel hjelp til andre lesesalsgjester i de tilfellene ekspedisjonens folk ikke hadde kapasitet nok.

Selve registreringen ble gjort i Microsoft Excel, hvor vi hadde laget en mal som ble formidlet til

Her ser vi 3 registratorer i ivrig arbeid på lesesalen ved Statsarkivet i Trondheim. De er fra venstre: Iris Nordvik, Oskar Tegnander og Tobias Hustoft.

registrator sammen med en utarbeidet veiledning. De første registreringer ble gjort våren 2007, og vi var 4 – 5 personer engasjert med registrering og korrekturlesing. På det tidspunktet så det ut til å bli et langvarig prosjekt med omkring 56.000 personer som skulle registreres.

Fra høsten ble flere med på registreringen etter at vi kontaktet medlemmer på epost og informerte på medlemsmøter. Over 25 DIS-medlemmer var engasjert i arbeidet. Flere gikk til innkjøp av nye bærbare maskiner for å delta i dugnaden. Virkelig fart i registreringen ble det da byarkivet ga tillatelse til avfotografering av personlistene.

Når datene var registrert, ble de sendt til koordinator. Alle data ble korrekturlest, og det skjedde enten ved egne korrekturlesere eller sammen med registrator og korrekturleser.

En av deltakerne hadde ansvaret for avfotografering av listene, og bildene ble lagt over på cd gatevis, og fordelt på medlemmer. Dette ga mulighet for å foreta registreringen hjemme. Noe etterarbeid måtte imidlertid gjøres på arkivet. I løpet av to måneder nådde vi 30.000 registrerte personer. Dette ble markert for alle involverte fra by- og statsarkiv og registratorer. Engasjementet var stort og enkelte dager var vi 10 – 12 medlemmer som registrerte og korrekturleste. Det ble også tid til sosialt samvær, bl.a. ved at vi spiste lunsj sammen. Mange kombinerte registreringsarbeidet med eget slektsarbeid noe som var positivt både for dem selv, men også for arkivene som fikk større bruk av samlingene.

Strinda 1934

Da registreringen av folketellingen for 1925 for Trondheim var ferdig, dukket spørsmålet opp om vi skulle fortsette med flere tellinger. Det ble raskt besluttet at vi skulle ta den første tellingen for Strinda for 1934. Folketellingen Strinda 1934 er nesten lik den for Trondheim. En interessant opplysning som kommer i tillegg er når personene første gang flyttet til Strinda og hvorfra.

Det er beregnet at det var ca 17.000 personer bosatt i Strinda på denne tiden. Vi har forandret litt på opplegget denne gangen. Vi har avfotografert nesten alle listene og lagt dem på cd. Dermed kan registratorene i større grad sitte hjemme og gjøre arbeidet. Vi regner med å være ferdig med denne registreringen tidlig på høsten.

Hva skjer med databasen

Digitalarkivet vil når vi offisielt gir fra oss de registrerte data, legge dem ut på sitt pensjonatrom på Digitalarkivet. DIS-Sør-Trøndelag har sett på muligheten av å tjene litt penger til foreningen på prosjektet. Vi ønsker derfor å produsere en eller flere cd'er med folketellingsopplysningene på. Dette kan for eksempel skje sognevis.

Disse cd'ene er tenkt å inneholde en del andre data i tillegg til selve folketellingsmaterialet. Det kan være bilder, beskrivelser av gater, hus, firmaer eller personer og andre databaser. Når det gjelder andre databaser, har DIS-ST registrert vielser i de fleste kirkene for perioden 1900 – 1925. Disse dataene kan legges på slike cd'er og vi håper det dermed vil øke interessen for dem. Dette vil bli klargjort i løpet av sommeren.

Hva kan vi lese ut av folketellingene?

ODDVAR MUNRO-JENSSEN

Gjennom folketellingene får vi ikke bare informasjon om hvor mange innbyggere som bodde i Norge. Går vi bak tall og titler finner vi flere ting som kan si noe om samfunnsforholdene og innbyggernes levekår. Her skal vi se på hvordan bosted, boforhold og arbeid var for de forskjellige sjiktene i samfunnet.

Bosted

Fram til midten av 1800-tallet var Norge et samfunn som hadde stått stille i mange hundre år. De fleste levde av jordbruk og fiske. De fleste bodde altså på gård.

Det var bonden (som i folketellingene var «Husfader») som var familiens overhode. Han hadde ansvar for gårdsdriften, og så til at de forskjellige oppgavene ble utført til riktig tid. Det var han som delte ut arbeidsoppgaver til drengene og de av barna som kunne ta et tak. Inne var det husmor som rådde grunnen. Hun hadde ansvaret for foredelingen av oppgavene til døtrene og tjenestejentene. Står det mange tjenestefolk oppført i folketellingen var det snakk om storgård der de hadde bedre utkomme enn de fleste andre. Her var Husfaren og husmoren ledere på hvert sitt område. De fleste storgårdene lå på Østlandet og var omkranset av store åkrer som ga gode inntekter.

På de små gårdene langs kysten var situasjonen ofte en helt annen. Ofte var det ikke store plassen de hadde til rådighet. En åkerlapp og kanskje litt gress så de kunne fø en ku. Gården lå i ulendt terreng og det kunne være vanskelig å få brensel, høy og andre ting til gårds. Da begrenset det seg selv, både med hensyn til inntekt og mulighet for arbeidshjelp.

Å bo på gård kunne med andre ord bety to forskjellige ting. På den ene var det velstand mens sulten ofte banket på døren på den andre.

Det var ikke bare på de små gårdene at det var trange boforhold. I byene på det sentrale Østlandsområdet var boforholdene enda trangere. Dette skyldes stor tilflytting av folk fra landsbygda som søkte arbeid innenfor industrien. Tallene viser at be-

folkningen i Kristiania økte fra 31 000 i 1845 til 151 000 i 1890. Det vil si en økning på 120 000 innbyggere på 45 år. I samme periode opplevde industri- og handelsbyen Fredrikstad en økning fra 3 000 til 12 000 innbyggere (NOS-Norges offisielle statistikk). Økning i industri hang sammen med at flere utenlandske investorer (for det meste britiske) så nytten i å bruke norske elver og fosser i sin produksjon. Til omkring 1850 var det mest tekstilindustri, jernverkindustri og treforedling som sto for sysselsettingen i byene. Etter 1840 ble det mer maskinindustri, og produksjon innenfor jernbane og skipsbygging kom igang. Det var en av årsakene til at befolkningsveksten økte fra midten av 1800-tallet.

Boforhold

Når vi tenker på 1800-tallet er det nok vanlig å se for seg at det store flertallet av befolkningen ikke hadde store plassen og boltre seg på. Fram til slutten av 1800-tallet var det vanlig å se hus med et eller to rom. Der foregikk det meste av arbeidet. Der sov de og spiste de. Var det to voksne og 8-10 barn så var det trangbodd. Også en eller to fra den eldste generasjonen kunne bo der. Da var det flere å mette, men de tok vare på sine og stelte de til det siste. Det er to årsaker til at barnekullene var store. Det første var mangel på prevensjon, det andre var den høye dødeligheten blant barn. Dødeligheten hang både sammen med at de bodde trangt og at det var mangel på medisin og helsepersonell. Dette igjen hadde sammenheng med økonomiske forhold. For de barnerike familiene kunne nok boforholdene være like trange enten de bodde på landet eller i byen.

Tar vi Kristiania som eksempel sier Brynjulf Bull (1984: 208) at leilighetene på vestkanten var større mens på østkanten var de mindre, gjerne ett- og toroms. Bygningene var heller ikke så rikt utsmykket. De barnerike familiene bodde ofte tett på naboen. Det hendte ikke sjelden at de kanskje måtte dele et eller to rom med en annen familie. Mer vanlig var det å dele utedo med flere familier i samme bygård.

Men la oss ikke glemme det øvre sosiale lag. I de kretser var det vanlig å ha det ganske romslig. For eksempel kan nevnes at en stue kunne være på 35 kvadratmeter og spisestuen var på 39 kvm. Ellers kunne en leiligheten bestå av arbeidsværelse (kontor), to soverom, pikeværelse, kjøkken og bad. Noen av husene lå ofte i utkanten av byen, nært til marker, bekker og kratt.

Boforhold har ikke bare noe med selve boligen å gjøre. Inventaret var også en viktig målestokk selv om det ikke kom fram i folketellingene. «Møbleringen var tradisjonsbestemt, og bondestua var innredet omkring høysetet, som var husbondens plass ved langbordet (Eliassen 1978: 168). I mange beskrivelser ser vi at det ikke var så mange møbler rundt i de norske hjem. En benk, et bord, et par pinnestoler og et par senger. Kanskje også en hylle eller skap. Alt hjemmelaget av husfar selv i sene kveldstimer når dagens arbeid var unnagjort. Dette sier noe om de økonomiske vilkårene for det lavere sosiale lag.

Hos de høyere sosiale lag var det snakk om helt andre forhold. Av inventar kan nevnes lysekrone, flygel, speil, flere bord og sofa. Arbeidsværelset hadde skrivebord med skuffer for viktige papirer. Vi kunne også finne bokskap der. Barnerommet kunne være rikt utstyrt med senger, bord, stoler og bokhylle.

Bosted kunne med andre ord ha betydning for hvordan levekårene var, selv innenfor samme by. Et nærmere studier av folketellingene viser også at klasseskillene kunne variere innenfor en eller to kilometers avstand enkelte steder. Titler og tall kan altså fortelle ganske mye om hvordan boforholdene var på landet og i byen på 1800-tallet.

Arbeid

Reidar Almås mfl. (1995) sier at arbeidspunkt var vanlig fra ung alder. Dette var særlig utbredt på gårder og i fiskerisamfunn. Men også i byene var det vanlig at barna bidro til familiens inntekter. Det var nødvendig at alle tok del i arbeidet. En viss omfang

av hvor mye arbeid det kunne være på en gård kan vi se ut av følgende tenkte tilfelle: ½ tønne byg, 1 tønne blandet korn, ½ tønne havre og tre tønner poteter.

Gjennom arbeidet ble de sosialisert inn i arbeidslivet slik som dere foreldre og besteforeldre hadde blitt. Barna var ikke store før de fikk sine første oppgaver. Det kunne være å bare ved, høy eller å holde i halen til kua mens mor eller en eldre søster melket. Da de ble litt eldre måtte guttene ut i skogen og på åkrene eller få en eller annen jobb som visebarn. Jentene måtte ut i fjøset for å melke, hjelpe til inne og passe småsøsken. Det betydde at de måtte tidlig opp og gjøre unna arbeidet før de gikk på skolen. Ofte startet arbeidsdagen rundt klokken seks. Mens mor eller en av jentene fyrte opp i peisen kom alle seg på beina. Folketellingene gir informasjon om hvor mange dyr det var på gården. En kunne for eksempel finne at på gården var det to hester over tre år, en hest under tre år, to kyr, seks får og lam og en gris. Så var det å gå igang med melkingen. Etterpå var det å komme seg av gårde på skolen. Veien kunne ofte være lang, ekstra lang om vinteren kanskje. Mens barna var på skolen var det de voksne som sto for gjøremålene. Melken skulle bli til ost og smør, det skulle kanskje hogges ved eller en måtte på sjøen for å se etter nattens fangst. Tilbake fra skolen måtte barna igjen bli med i arbeidet. Arbeid betydde at det ofte ble liten tid til lekselesing og fritid. Men av og til tok både barn og voksne seg tid til sang, musikk eller en prat med naboene. Kanskje ble det også tid til en dans ved veikrysset. Det var alltid en som hadde et munns spill, og kom det fram så kunne dansen gå i mange timer.

På midten av 1800-tallet så en de første tegn på at naturalhusholdet begynte å vike plassen for industrisamfunnet og pengeøkonomien. De som jobbet i industrien hadde 12 timers arbeidsdag. Som regel var arbeidstiden fra klokken 6 til 18 og barna måtte klare seg selv mens foreldre og søsken var på jobb. Brød til frokost og grøt fra gårdsdagen til middag var

nok ikke så uvanlig kost for barna når foreldrene var borte. Familien hadde bruk for de ørene de kunne tjene for å betale husleie og kjøpmannen, så heller ikke i byene var skolen noen unnskyldning for å slippe unna pliktene. Når de vart ferdig med skolen var det å ta del i arbeidet. Enten ved å jobbe på fabrikken eller som hjelpegutt eller tjenestejente. For mange var skolen et fristed. Det var der de så muligheten til å bryte med hjemstedet. Selv om det ofte kunne skotte på lekselesingen var skolen den rake motsetning til den harde oppveksten mange barn hadde. Det ble med drømmen for de fleste. Det var økonomien som stoppet muligheten for videre utdanning.

Imidlertid behøvde det ikke å være noen sammenheng mellom økonomi og boforhold. Bruland (2004: 11) henviser til en undersøkelse om arbeidernes levekår i Østfold. Den viser at livskvaliteten, de materielle kårene og de reelle inntektene steg fra 1870. Men til tross for det så var fremdeles arbeidsforholdene dårlig. Støy og farlige maskiner var ofte grunn til dårlige arbeidsforhold i fabrikkene. Støyen førte til hørselsskader og mange ble skadet av maskinene.

Enten det var snakk om by eller land, så foregikk det også annet arbeid. Det var nok ikke sjelden husfar eller kanskje en av sønnene satt og reparerte sko om kvelden. Litt flikking her, en lærbit der. Da var treskoen klar til bruk igjen. Mens mennene reparerte skotøy sørget kvinnene for klærne. De sydde, lappet og strikket. Strømper og votter var hjemmestrikket og hadde de symaskin var den i bruk for reparasjon og søm.

Det var også arbeid i de høyre sosiale lag. Mannen var enten direktør eller jobbet på kontor mens mor ordnet huset og hadde litt søm på dagen. Piken sto for husholdet, så det var bare for fruen og sette igang arbeidet før hun trakk seg tilbake til stuen.

Også i disse miljøene hadde barna oppgaver, men de var av en helt annen karakter enn det vi finner i de lavere sosiale lag. Grunnen er at familien hadde

så romslig økonomi at barnas arbeidskraft ikke var sett på som nødvendig for familiens underhold. Hvis barna hadde oppgaver, kunne de bestå i å bære koks og ved fra kjelleren. En annen oppgave kunne være å dekke på bordet i spisestuen. Gjennom å dekke på bordet ble barna (jentene) lært opp til hvordan et pent bord skulle se ut. Det var en viktig del av sosialiseringen innenfor denne klassen. Resten av oppgavene ble overlatt til piken så barna kunne konsentrere seg om skolearbeid, musikk og dans.

Gjennom å studere folketellingene får vi et godt innblikk i hvordan samfunnsforholdene var på 1800-tallet. Vi kan også lese oss til den begynnende samfunnsutviklingen og hvordan den påvirket flyttemønsteret fra land til by. Ved å se bak tall og titler får vi et bedre bilde av hvordan våre oldeforeldre og tippoldeforeldre hadde det. Da blir ikke slektforskningen bare tørre tall, men også en historie.

Litteraturliste

- Almås, Reidar, Kjetil H Karlsen & Ingunn Thorland. *Fra pliktsamfunn til mulighetstorg*. Rapport nr. 5/1995. Senter for bygdeforskning.
- Bruland, Kristine. *Levevilkår under det industrielle gjennombrudd*. Høgskolen I Oslo 2004.
- Bull, Brynjulf. *Christiania blir storby, 1850-1948*. I Brynjulf Bull (red.). Oslo. I serien Bygd og by i Norge. Gyldendal Norsk Forlag 1984.
- Eliassen, Sven G. *Fra viking til industriarbeider*. I Nils E. Øy (red.). Østfold. I serien Bygd og by i Norge. Gyldendal Norsk Forlag Oslo 1978.

Familien Indrehus på Randaberg, Jæren. Foran: Gudrun, Aasta, Ola, Ottar, Anne Marie og Per. Bak: Solveig, Sigvart og Kjellaug. Ukjent fotograf

De var våre besteforeldre og oldeforeldre

ODDVAR MUNRO-JENSSEN

Det er morsomt å se på gamle bilder. Der ser du bilder av besteforeldrene dine, oldeforeldrene og søsknene deres. Ved å se på bildene får du mye informasjon. De viser både personene, hus, interiør og landskap, du får et innblikk i hvordan livet deres var. Kanskje husker du tilbake da bestemoren din fortalte om personene på bildet. Bildene er et kulturhistorisk minne over det levde liv.

I gamle dager var det å bli fotografert en stor begivenhet. Anledningene kunne være så mange men fellesnevneren var at de ville ha et minne.

Fotografering betydde bytur. Når alle hadde ordnet seg, ble hesten spent for vognen. Så kunne alle omsider ta plass. En bytur var en opplevelse i seg selv og stemningen steg nok etter som de nærmet seg byen. Dette var begivenheter som samlet hele familien og de var preget av stundens alvor. Når du sitter med de gamle bildene foran deg føler også du at du er med på begivenheten selv om det hendte lenge før din tid. Du

kan ane stemningen når de stilte seg opp foran kameratelet etter anvisninger fra fotografen. «Gjennom fotografiene får vi vite hvordan de så ut, hvordan de var kledd, hvordan de levde osv» (Stoa & Sandberg 2007: 90). Her det masse informasjon og ta av. De hadde tatt fram det fineste i klesveien. Kvinnene og jentene i finkjole, mennene i dress og guttene hadde bukse og jakke. Ja, fin skulle de være for bildet skulle stå på skrivebordet så alle kunne se det. Bildene av familien var viktig på andre måter også. I likhet med brevet opprettholdt det bånd mellom familiemedlemmene. Mange dro til Amerika og sendte brev og bilder hjem til familien. «Gjennom disse breva fekk mange høyre nytt om venner og familie, ein sende og mottok pengar og av og til billetter med innbyding om å følgje etter for å prøve lycka «over there»» (Gundersen 1983: 22). Når savnet ble for stort tok de fram bildene, da følte de at de var samlet igjen.

Bildene gir ikke bare informasjon om personer.

Ser du nærmere på bildene ser du sikkert landskapet i bakgrunnen. Det kan være et tre eller en del av terrenget. Kanskje er det bildet av huset som de bodde i. Selv om det er over hundre år siden våre oldeforeldre vandret rundt, så er naturen nesten slik den var da de levde. Noen har nok sett det gamle huset og gått de på de samme stiene som forfedrene. Hvilke tanker gjør vi oss ikke når vi ser noen forblåste gresstrå strekker seg mot den kalde vinden. Bildet tar oss med ut på jakt etter livet og mangfoldet i naturen.

Går du opp på knausen ser du det lille vannet som ligger der. I bølgene kan du såvidt ane speilbildet av fjellene i bakgrunnen. Det eneste som bryter stillheten er vinden som hvisker historier fra gamle dager. Gjennom vindens tilstedeværelse har fortellingene om de som vandret langs gamle stier blitt holdt i hevd. Mye er husket men mye har også gått tapt i skodde og ruskevær når vinden raste forbi på ferden sin. Øynene følger vannkanten. Borte ved et lite naust ligger det en gammel robåt. Slitt av tidens tann men fortsatt fullt brukbar. Den bærer i seg hundreår med tradisjoner fra ferdsel på sjø og vann. Sjøen var de tidligere tiders riksvei. «Det var nært grannskap over fjorden og mellom fastland og øyar, for båt batt saman, hamrar og fjell skilde (Ulstein m.f. (1995: 13). Båten var nødvendig for å kunne holde kontakten med slekt og venner. Bildet trenger ikke å lire av seg store ord når det forteller om slitergenerasjonens kamp for tilværelsen. De var ikke vant til det, de gamle. Med enkle ord får vi et godt innblikk i livet i arbeid og fritid. Slik kan vi sitte i timevis og se tilbake i livet til besteforeldrene og oldeforeldrene våre. Vi kjenner de selv om de er borte for mange år siden for livet de levde preger oss mer enn vi aner.

Veien står for kommunikasjonen på land. Her har nok mang en slektning gått gjennom årene. Du går på de samme stiene, du ser de samme åkrene som de høstet av. Under nyplyd jord kan en ane sporene av tidligere generasjoners innsats. En ser for seg bonden som tok av seg hatten og bad til Gud før han sådde jorden. Måtte det bli korn i år og. Når en begir seg

Fra Tåvær i Nordland. Ukjent fotograf.

på stien mot det gamle huset tenker en av slektforskning er så mangt, ikke bare dokumenter og papir. Det var nok mang en samtale som foregikk over de gamle steingjerdene. Der ble verdensproblemene løst og en fikk de siste nyhetene.

Et gammelt hus bærer mye av tradisjonen i seg. Slitte plankegulv viser spor etter tidligere generasjoner som har vært her før deg. I hjørne står kråskapet og lenger bort vuggen som de fleste i slekten stiftet sitt første bekjentskap med. En kan lure på hva de tenkte, de som satt der inne. Det er ikke godt å si. Kanskje lot de bare tankene fare. Kanskje tenkte de på en søster eller bror som bodde to mil ute i fjorden, men som de bare så noen ganger hvert år. Eller kanskje de hørte nytt fra den store verden.

Men det er ikke bare huset som fanger interessen. Hagen ser innbydende ut og sender tankene til andre fotografier som ligger i albumet. Når familien kom på besøk ble hagebordet pyntet og kakene satt fram. De voksne fikk kaffe og barna saft. Mens de satt rundt bordet gikk praten livlig og det gjaldt å holde ørene stive for her var det mye nytt og høre. Det kunne både være nyheter fra slekta i Amerika og mye annet som var spennende og interessant og få med seg. Så reiste en av gjestene seg og bad alle stille seg opp. Klar for fotografering. Et nytt minne ble festet til filmen og det er bare å bla videre i albumet. Sannelig, der er bildet som familien snakket så mye om. Men hvem er på bildet? Ja, en kan

Bildet er tatt på kirkegården på Værøy, Sør-Trøndelag
Fotograf: Oddvar Munro-Jenssen

så spørre. Det er ikke alle bildene som har navn. Da er det bare en ting å gjøre, spørre de eldre i familien. Selv om et bilde sier mer enn tusen ord så er navnene like viktig. Med navn på personene har du masse opplysninger i tillegg. Kanskje får du høre en eller to historier mens navnene blir skrevet ned. Da har bildet blitt en liten historie som binder generasjonene sammen i fortid og nåtid.

Mens du står foran kirkegården og ser alle gravstøttene ligger sikkert bildene friskt i minne. Den eldste delen av gravplassen fra før 1900. Der ligger de som var født fra omkring 1800 og utover. De vokste opp i det gamle bondesamfunnet. Dette var epoken der de var selvforsynte. De måtte klare seg med det de hadde. På mange av gårdene langs kysten var det ikke mye de hadde og fø familien på. En liten jordlapp var det de fleste måtte klare seg med. Var de heldig kunne de presse inn en ku og en sau eller to. Da fikk de melk, og kanskje mulighet til og selge noe og. Som et minne står gravstøttene i en klynge. Selv om det ikke er lange biten og gå syntes veien å være flere generasjoner lang. Mens en går langs gjengrodde stier kan en undres på om de siste som gjekk her ligger under torva på den nye delen av kirkegården. For sånn føles det når vi setter den ene foten foran den andre i de gamle fotefare som de hadde krabbet seg fram etter

i mangfoldige tunge mil. Skeive og rødbrune av rust har jernkorsene stått mot vær og vind, som et vitne over det levde liv og den livsvisdom som var overlevd fra generasjon til generasjon. Men det gikk med visdommen som det går med korsene. Da 1800 var til 1900 trengte ikke folket de gamle kunnskapene mer.

- Det er ikke bruk for deg mer, sa bonden da han hadde slått det siste høystræet. Han slengte fra seg gammel redskap og speidet etter den nye tid. Der så han både den nye treskemaskinen og det hesteløse kjøretøyet. Selv den gamle kunnskapen innså at det var slutt og gikk i grava sammen med bonden. Den gamle tid var forbi.

Litteratur

Gundersen, Håkon. *Samferdsel i Norge*. Det Norske Samlaget Oslo 1983.

Stoa, Nils Johan & Per-Øivind Sandberg. *Våre røtter. Håndbok i slektsgransking*. Cappelen 2007.

Ulstein, Ragnar m. fl. *Om samferdsel i Møre og Romsdal*. Møre og Romsdal Fylkesbåtar 1920-1995. Del 1. Som skyttel i vev. Møre og Romsdal Fylkesbåtar 1995.

DIS-Norges nye styre

26-27 april 2008 hadde DIS-Norge Landsmøte på Gardemoen hvor også nytt styre ble valgt. De fleste hadde takket ja til ny periode, kun 2 nye måtte velges.

6-7 juni hadde dette nye styret sitt første styremøte. Dette ble holdt i egne lokaler i Lakkegata 21 i Oslo og følgende konstituering ble gjort:

Leder: Torill Johnsen (gjenvalg)
 Nestleder: Knut Bryn (gjenvalg)
 Økonomileder: Ivar Jensås (gjenvalg)
 Styremedlem: Bernt Bull (gjenvalg)

Styremedlem: Arne Langeland (gjenvalg)
 Styremedlem: Espen Berg (gjenvalg)
 Styremedlem: Liv Skramstad (gjenvalg)
 Varamedlem: Inger Kvennodd (gjenvalg)
 Varamedlem: Tore Kristiansen (ny)
 Varamedlem: Jon Anders Strand (ny)

Arbeidsutvalget for styret består av leder Torill Johnsen, nestleder Knut Bryn, økonomileder Ivar Jensås og Arne Langeland med ansvar for startegien.

Litt om funksjoner styremedlemmene har:

Arne Langeland: Prosjektleder "Hvordan lage slektsbok"
 Espen Berg: Prosjektleder i DISadmin
 Liv Skramstad: Prosjektmedlem i DISadmin
 Tore Kristiansen: Prosjektleder i DIStreff

Presentasjon av de 2 nye styremedlemmene:

Jon Anders Strand

Jeg ble medlem av DIS-Norge rundt 2000/2001. Grunnen til at jeg startet med slektsforskning var at vi fikk et slektstre som viste slekten til min

Jon Anders Strand

farmor som var en del av Midtskog-slekten fra Nes på Hedmark. Dette fikk meg til å lure på slekten til min farfar, men der visste man ikke så mye. Derfor begynte jeg å lete opp informasjon selv. Min far og hans søsken visste ikke stort annet enn at min oldefar het Peder Taalesen og at han var den som endret etternavnet vårt til Strand. Jeg har i ettertid funnet ut mere informasjon bakover på ham og leter nå om dagen opp mer informasjon om hans halvsøsken. Så og si de fleste av de søsknene reiste til Amerika for å finne lykken, så en del arbeid går til å finne ut mer der.

Jeg er 34 år og har drevet med data fra jeg var liten, så jeg er ganske interessert i alt innen teknologi. Mesteparten av tiden min går med på diverse hobbyer jeg driver med. En av disse er en forening jeg har vært med å starte opp som kalles «Spill og Lan», det er en forening som samler unge og voksne til å sitte å spille dataspill og ha det sosialt sammen. En annen sak jeg driver med om dagen er en slektspodcast. En podcast er som et radioprogram, men du finner det online og kan abonnere på den, men man bestemmer selv når man vil høre på den. Nå om dagen så er det Y-DNA som er temaet på podcasten.

Mine ambisjoner for at jeg ville være med i styret er å få unge voksne til å se på slektsforskning som noe spennende som ikke bare den «gamle» garde driver på med. Vise at dette er noe som er like spennende for ung som for gammel.

Tore Kristiansen

Jeg bor i Kristiansund i Møre og Romsdal. Her har jeg de siste årene vært styremedlem i lokallaget og også

leder for lokalgruppa i Kristiansund. I Møre og Romsdal har vi prioritert å lære våre medlemmer hvordan de best kan utnytte de ulike databasene på internett for å finne slekt. Det er mange tilbud på internett, men hvis vi ikke vet hvordan vi skal finne frem i dem, hjelper det oss ikke som slektsforskere. Det er også bedre for hobbyen vår at vi blir mer effektive i søkene våre i databasene på nettet. Da kan vi bruke den ekstra tida vi får til å lete etter mer slekt eller gjøre andre ting. Det har vært min oppgave å reise rundt til alle våre lokalgrupper i Møre og Romsdal og vise hvordan vi skal søke i folketellingene, skanna kirkebøker, familysearch, alt som finnes på sidene til disnorge.no (gravminner, genealogiske ressurser, distreff etc) og andre databaser på nettet.

I Møre og Romsdal har vi også vært flinke til å danne nye lokalgrupper de siste årene, da vi mener at det viktigste for DIS-medlemmer er at vi skaper en sosial møteplass der vi kan utveksle tips og erfaringer medlemmer i mellom. Jeg har vært med og startet de fleste av de nye gruppene våre. Disse to tingene har jeg forventninger om at vi skal bli bedre på i DIS-Norge de neste to årene.

Jeg begynte med slektsforskning høsten 1999 da tanta mi viste meg et skifte og en liten arv farfaren min hadde fått fra en onkel i Finnmark under krigen. Da ble jeg litt nysgjerrig på den slekta. Jeg var også så heldig at jeg da bodde i Bergen for der har Bergen offentlige bibliotek nesten alle gards- og ættesoger fra hele landet. De hadde ikke noen fra Sør-Varanger, men de hadde fra Aukra der en annen oldefar var fra.

Noen måneder etterpå meldte jeg

Tore Kristiansen

Mette

meg inn i DIS-Hordaland, og på det første møtet jeg gikk på der, ble jeg tatt veldig godt i mot. Jeg har ingen forfedre eller slekt i Hordaland eller Sogn og Fjordane, trodde jeg den gangen, så jeg kunne ikke bruke Statsarkivet i Bergen for å lete etter slekt. Jeg måtte bruke internett. Den gangen hadde jeg hverken pc eller slektsprogram. Jeg satt på en internettkafé, før jeg fikk en hjemme-pc-ordning. På kveldene så de litt rart på meg på kaféen, siden det bare var andre ungdommer som spilte dataspill der, og så meg da som satt i timesvis og søkte i databaser etter slekt. :-) Fordelen med at dette var at jeg lærte å finne fram i databasene som var på internett, og jeg lærte å bruke dem. Jeg lærte også at jeg måtte sjekke opplysningene jeg fant der mot originalkildene.

På et møte i DIS-Hordaland i Bergen nevnte en foredragsholder et museum i Sør-Varanger, og Tor Hauge spurte om dette. Siden det var der min oldemor var fra, spurte jeg Tor etter foredraget om han kjente til Sør-Varanger. Enden på det spørsmålet var at jeg gikk hjem den kvelden med en diskett fra Tor der det var 12 sider med opplysninger om mine forfedre. Mesteparten av det var helt nytt for meg og noe var opplysninger som jeg da fikk bekreftet og med kildehenvisninger fra länsarkivet i Härnösand i Nord-Sverige. Tor Hauge og jeg er ikke i slekt med hverandre men har felles slekt, viste det seg. Jeg pleier å fortelle denne historia som et eksempel på at vi kan få opplysninger på et DIS-møte om slekt på helt andre kanter av landet. Og det er et eksempel på hvordan et av de sosiale møteplassene i DIS fungerer. Noe vi må få flere av den nærmeste tida.

Erfaring fra Møre og Romsdal er at etablering av flere lokalgrupper koster, og en av ambisjonene mine for styret de neste to årene er at vi må finne flere finanseringsformer, både lokalt og nasjonalt.

Medlem av slektsfaglig utvalg ble jeg høsten 2007. Der hjelper vi både begynnere og erfarne. Den siste ambisjonen jeg har for DIS-Norge tangerer arbeidet i dette utvalget. Når vi nå har fått lett tilgang til datoer og «enkle opplysninger» om våre forfedre ved at folketellinger og kirkebøker ligger på internett, vil vi lete etter andre og mer vanskelig tilgjengelige kilder i større grad enn tidligere. Min ambisjon er at DIS-Norge skal hjelpe våre medlemmer med dette og fortelle hvor disse kildene er (Riksarkiv, statsarkiv, kommunearkiv, biblioteker, museer) og om de er mikrofilmet, avskrevet i bøker etc. Dette er Genealogiske Resurser som vi har på våre nettsider, men en del utvidet.

Jeg er også aktiv på DISchatten som er en annen av våre sosiale møteplasser i DIS. Der får jeg hjelp til å lete etter slekt og hjelper også andre med å tyde innførsler i kirkebøker og å lete etter slekt. Den møteplassen er veldig hyggelig og anbefales sterkt!

Mette - vår nye Kontorleder!

Sommeren står for døren og i år vil sommeren bli spesiell for meg. Jeg skal nemlig ha mange uker sammenhengende ferie og kan endelig få brukt en del tid på min hobby. Egentlig håper jeg det blir skikkelig dårlig vær sånn at jeg med god samvittighet kan sitte inne med nesen ned i bøkene. Slektsforskning er som alle vet både tidkrevende og altoppslukende.

Denne hobbyen har vært en av mine hovedinteresser fra jeg var veldig ung. En brunøyd kven født i Oslo, med en mor født i Berlin av Tsjekkkiske foreldre og en far født i Sør-Varanger ble nysgjerrigheten vekket tidlig. Hvor i all verden var mine norske aner? Hadde jeg egentlig noen av dem? Jo da... det viser seg at jeg har det. Og da jeg i 1998 ble klar over hva jeg kunne finne på nettet forsvant all min fritid. Bortsett fra familien var det stort sett skjermen som fikk nyte mitt blide åsyn.

DIS-Norge ble jeg oppmerksom på i 2001. Liv på kontoret har vært så vennlig å fortelle meg at jeg meldte meg inn i oktober 2002. Hovedårsaken til at jeg meldte meg inn var DIS-treff. Jeg fant noen som faktisk visste noe om mine norske aner og dermed var det gjort. Min database ble sendt inn og jeg ble en av dere for alvor.

Jeg er 48 år, har to barn og bor i Oslo. Foreløpig har jeg ikke merket særlig stor interesse fra mine håpefulle når det gjelder slektsforskning, men jeg har store planer om å endre dette i løpet av få år.

I vinter dumpet det inn en mail fra Torill (leder i DIS-Norge) med en stillingsannonse. Egentlig var jeg ikke på utkikk etter ny jobb, men hvem kan stå i mot fristelsen for å ha en jobb som også er en hovedinteresse? Jeg bestemte meg for å søke. Og gleden var stor da jeg faktisk fikk jobben. Jeg har i mange år jobbet med markedsføring og administrasjon og ser virkelig frem til å få benyttet min erfaring på et nytt og spennende område. 1. august blir en merkedag for meg!

Sommerhilsen fra Mette.

Hvordan finne våre aner i sjøfartens arkiver

ROLF DAHL

Vår sjøfartshistorie går langt tilbake i tid. Det er også skrevet mye om den. Kildene er mange og de er svært rike på data som kan hjelpe en slektsforsker. Derimot er de ikke alltid like lette å orientere seg i. Bibliotekene våre har hyllene fulle av litteratur om båter, redere og skipper, men da sjøfolk i min egen slekt skulle kartlegges viser det seg at enkeltpersoner og vanlige sjøfolk som ikke nøt status som skipper og redere er lite omtalt. For å finne den "vanlige sjømann" må man til sjøinnrulleringen som er arkivert i statsarkivene.

Sjøinnrulleringen starter med den militære rulleføringen, men etter 1860 er det ren sjømannsinnrulling. I sør og østnorge er det 6 innrulleringsdistrikter som igjen er delt inn i kretser.

På den tiden seilskipene regjerte var det havner i hver liten by eller større tettsted. Derfor var det svært mange steder å reise ut fra.

Det er ikke alltid like lett å finne sine aner i disse arkivene. Som alltid gjelder det å kjenne til mest mulig omkring anen. Man har gjerne navn, alder og kanskje hvor lenge vedkommende var sjømann. Kanskje har man også anens sjøfartsbok og hvilke båter han har fartet med. Da har man så mye data at det er enkelt å finne fram i arkivet. I noen tilfeller har man bare navnet, man er ikke engang sikker på om vedkommende var sjømann. En langt større utfordring. Likevel er det mulig å finne fram. Nøkkelen er å finne anens patentnr. Svært mye av dette materialet er filmet. Så et dypdykk i statsarkivets mange filmruller er det første man må gjøre. Her er mønstringsjournalene for vedkommendes utreisested den riktige filmen å se litt nærmere på.

Søker man sjøfolk som reiste ut fra Christiania distrikt må man lete i mønstringsjournalene fra hver krets. Det er 7 stykker, alle fra Oslo og nedover kysten til Halden. Dette er journaler som ble ført over mann-

skapenes utreise og hjemkomst. Det kan dreie seg om fem filmruller som man må se igjennom. For Drammen distrikt finnes det mønstringsjournaler som er ført for hele distriktet, altså alle kretsene samlet. Man sparer en del leting fordi man da ikke må vite hvilken krets anen har reist ut fra.

Disse sjømennene kunne ta hyre flere ganger i løpet av en sesong. Skipene lå ofte i opplag på vinterstid. Da måtte sjøfolk gjøre andre ting eller bare å "su på labben" til det igjen var hyre å få.

Etter 1850 ble monopolsituasjonen opphevet på oversjøisk transport. England måtte gi slipp på sin stilling. Norsk sjøfart nærmest eksploderte i årene framover. Dermed var det også lettere å få hyre. Men reisen ble lengre og kunne ta både tre og fire år. Det ble også etter hvert større tap av både skip og mannskaper. Jeg forutsetter at slektsforskeren nå har funnet en eller flere utreiser for sin ane. Har man ikke funnet noe så er det likevel muligheter. Men det skal jeg la ligge denne gangen.

Når man har funnet en eller flere utreiser så er selvfølgelig patentnr. det man trenger for å gå videre. Men

Løbs- Nr.	Innrullerings- Distrikt.	Kreds.	Rulle.	Pat.- Nr.	Rode- Nr.	Mandskabets Navn.	Udexpe-		
							Dato.	Fra Inrulle- rings-Center.	Forhyret som
71	Præm	Laurig	H. 460			Laurig Hansen	21/2	Laurig Mathen	
72	de	de	H. 24	8		Carl J. Carlsson		de	de
73	de	de	H. 550			de Laurig Mathen		de	de
74	~~de~~	de	H. 559			Erik Ch. Andersen		de	Kok
75	de	de	A. indst.			Halvor Simonsen		de	Hjette
76	de	de	H. 148	15		Hans Hansen		de	L. Mathen

Skipper.	Skibets Flags, Navn og Hjemsted.	Skibets Drægtighed.	Afmønstret eller afgaaet		Alder.	Hyre.	Anmærkning.
			Dato.	Hvor.			
L. Kresting	Skib Laurig	21 1/2	22/6	Laurig	30.	8 1/2	Mannsg
de	de		de	de	24	8 1/2	de
de	de		de	de	44	8 1/2	de
de	de		24/6	Laurig	39.	7 1/2	de
de	de		24/6	Laurig	38	9 1/2	de

likevel må man ta med opplysningene som står for hver påmønstring. Litt avhengig av de forskjellige stedene og årgangene så er det skrevet - og jeg nevner fortløpende:

- Løpenr Forhyrt som
  - Innrullerings-
distrikt Hvor reisen gikk
  - Krets Skipper
  - Type ruller Skipets navn og
hjemsted
  - Patentnr Når og hvor av-
mønstret
  - Rodenr Alder
  - Mannskapets
navn Hyre
  - Dato Anmerkninger
  - Fra hvilket innrulleringskontor
- Som man kan forstå, et vell av opplysninger. Det er opplysninger her

som selvfølgelig vil være nye og det er data her som kanskje kan verifisere usikkerhet i tidligere forskning rundt samme person.

Med et patentnr. kan man gå rett til annotasjonsrulla, men bare hvis anen var halvbefaren, det ble han etter et år på havet. Fortsatte han som sjømann ble han fullbefaren og man kan gå i hovedrulla. Dette høres vanskelig ut, men står i mønstringsjournalen.

Har man kommet så langt som til hovedrulla så kan man regne med å finne hele sjøfartslivet til anen omtalt. Her står varigheten av sjøreisene, hvilke sykdommer de hadde, eller hvilke sprell de gjorde. De var vel ikke alltid mors beste barn disse guttene.

Mange rømte fra båtene, noen for å

finne lykken i de land de losset i, eller de ville ikke være med på den store og harde jobben selve lossingen var.

Et eksempel fra min egen forskning: En ung sjømann rømte fra skipet under lossing i England, etter fire uker kom han tilbake for å fortsette arbeidsforholdet. Det fikk han ikke sånn helt uten videre. Han fikk mulkt av skipperen for rømningen, men stakkaren var selvfølgelig blakk. Resten av mannskapet måtte betale mulkten, og deretter kunne reisen fortsette.

Slike historier er det dessverre mange av. Våre sjøfolk levde et hardt liv. For en slektsforsker derimot er dette meget spennende historier.

Billedhugger Christopher Borch

Gravminnefotografering

LIV OFSDAL

DIS-Norges store satsing på registrering og fotografering av Gravminner begynner skikkelig å bære frukter. Nå (30. Mai 2008) er det registrert 1.640.963 gravminner og av dem har 531.328 gravminner bilde.

Jeg fikk lyst til å bidra litt her så i fjor sommer starta jeg med å fotografere gravminner i Re kommune i Vestfold. Jeg hadde min svigerinne Anne-Lise Skillinghaug med som makker, hun sto for registreringen. Fra Re hadde vi fått tilsendt lister fra kirkekontoret så her var det å tilføre/rette opp det de hadde registrert. Det var så mye feil at Anne-Lise brukte timer og dager på registreringsjobben.

Så når våren i år nærmet seg fikk jeg lyst til å gjøre en innsats i kommunen hvor jeg bor; Holmestrand i Vestfold. Jeg spurte Anne-Lise om hun ville være min makker og stå for registreringen også her. Det var ikke nei i hennes munn!

I Holmestrand kommune er det 3 kirkesogn; Hillestad, Botne og Holmestrand. Hillestad er allerede ute med bilder og Botne er under registrering/fotografering. Så da var det byens gravminner igjen. Holmestrand kirke og Holmestrand kapell som ligger i hver sin enda av byen.

En fin dag denne uken dro vi ned til byen utstyrt med diverse: Kamera, sprayflaske med vann pluss en myk kost. Kosten brukte vi til å børste forsiktig av løst gress, særlig av de platene som lå på bakken som nesten var usynlige av klipt gress. Spesielt disse freda gamle gravminnene, men også de av nyere dato, skal man være ytterst forsiktig med.

Kirken her har en gammel kirkegård med noen få freda steiner så vi regna med å støte på problemer med å tyde skrift. Det er bare 25-30 gravminner igjen der - alle av betydningsfulle personer i byen. Ja - den eldste vi fant var faktisk fra slutten på 1700-tallet!

Vi ble også anbefalt å ta med matpapir og fettstift, noe jeg måtte ty til på flere av steinene. De første jeg prøvde på ga ikke noe bra resultat. Men - så kom vi til en stein jeg så at preginga av bokstavene enda var litt dype, men steinen var vanskelig å tyde for det blotte øye. Og her! Ga det skikkelig bra resultat!! På bildet øverst på siden ser du helt tydelig at det står Billedhugger Christopher Borch. Artig!

Her har jeg funnet Christopher i Folketelling1865 i Oslo hvor det kommer fram at han er billedhugger. Her er også hennes hustru Thora, så da vet jeg at jeg

1865-telling for 0301 Christiania									
Listenr.	Side	Gardnr	Gate	Bydel		Kjøpstad			
967	1045	110	2	Akersveien, Eugenias Stiftelse		Trefoldigheds Menighed		Christiania	
1	Christopher	Borch		Billedhugger	g	49	m	Drammen	
	Thora	Borch	Hustrue		g	34	k	Slauer	

1900-telling for 0702 Holmestrand														
By	Huslste	Kretsnr	Gate	Matr.nr.	Våningshus	Sidebygning	Utan huslald	Etasje	Busetnad	Busetnad/verkstad	Verkstad	Ledig	Kvst	Kjellar
40	Holmestrand 17	1	Søndre Forstad	28	Vaeringshus	Et Vognskur, En Udhushygnng for gaardens Behov	n	2 (to)	3 (tre)	Intet	Intet	Intet	Ingen	Ingen
	Hushald nr.	Førenamn	Etternamn	Kjønn	Buset	Fam. stilling	Sivilstand	Yrke	Fødd år	Fødestad				
194	1	Thora	Borch	k	b	Hm	e	Livrente - Rentenist	1832	Skoger JL.				

har tyda steinen rett.

Jeg finner også hans hustru Thora som enke i Folketelling 1900 i Holmestrand, noe som stemmer bra med Christophers dødsdato på gravsteinen.

Jeg tar også med det eldste gravminnet på denne kirkegården - fra 1790! Det er faktisk 218 år siden - ganske utrolig!

Det er Barbara Skjelderup født 10. Juni 1773 som døde 21. Juli 1790. Det er den øverste på denne plata, som faktisk fortsatt er lesbar. Etter at vi børstet av løst gress og annet som hadde samla seg der og sprayet den litt med vann var den mulig å tyde. Den var så full av løv og gress at jeg ikke la merke til den første gangen jeg var der.

Neste navn på dette gravminnet er søsteren Anne Cathrine som døde i 1812.

Under der igjen står det videre: "Begge var Døttre af Sognepresten til Hoff Iacob Worm Skjelderup og Barbara Holst. Deres dydige Wandel skal bevares deres Minde hos Beslegtede og Wenner. Fred med deres Støv."

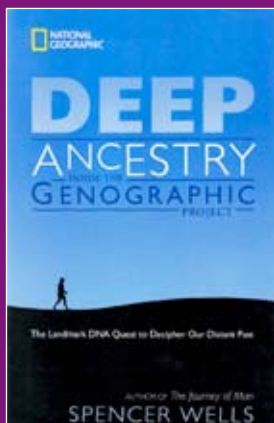
Så da gjenstår registrering og korrekturlesing før den sendes inn til Gravminner i Norge på epost: gravreg@disnorge.no

Jeg benytter anledningen til å komme med en oppfordring til å gjøre en innsats lokalt der du bor - eller kanskje du er innom en kirkegård i sommer?

Ta med kamera på ferieturen og stikk innom en kirkegård som ikke er fotografert - dette er moro!!

«Begge var Døttre af Sognepresten til Hoff Iacob Worm Skjelderup og Barbara Holst. Deres dydige Wandel skal bevares deres Minde hos Beslegtede og Wenner. Fred med deres Støv.»

Dine urforfedres opprinnelse

PAAL RØIRI

Slektsforskning går jo blant annet ut på å kartlegge en persons forfedre så langt som mulig tilbake i tiden. Denne artikkelen skal beskrive det motsatte: Å kartlegge forflytningene til etterkommerne av en av dine forfedre som levde for titusener av år siden. Resultatene kan variere sterkt for hver av oss, og er basert på moderne genforskning. Det eneste du behøver å gjøre for å få en fyldig rapport om dine urforfedres vandringer er å sende inn en prøve som beskrevet nedenfor.

Det var for mange år siden kjent at en persons arvemateriale er definert i cellenes DNA. Men først i 1977 klarte Walter Gilbert ved Harvard universitetet og Fred Sanger i Oxford å beskrive to metoder for kartlegging av DNA. Et stort prosjekt ble etablert for å kartlegge menneskets DNA, The Human Genome Project. Ny teknikk og nye apparater ble utviklet for at man skulle kunne gjennomføre prosjektet, og det ble fullført i juni 2000.

Etter at denne kjempeoppgaven var gjennomført gikk National Geographic Society (blant annet kjent som utgiver av tidskriftet National Geographic og eier av TVkanalen National Geographic Channel), dataselskapet IBM og The Waitt Family Foundation sammen om forsknings-prosjektet The Genographic Project som startet i 2005 og skal gå over 5 år med et budsjett på US\$ 40 millioner.

Det er et rent antropologisk, ikke-medisinsk, upolitisk, ikkestatlig, nonprofit internasjonalt forskningsprosjekt. Det gjennomføres med største gjennomsiktighet og i samsvar med lokale og internasjonale etiske og juridiske retningslinjer for forskning som vedrører mennesker.

Prosjektet er meget godt beskrevet i Spencer Wells' bok "Deep Ancestry. Inside the Genographic Project" utgitt av National Society, Washington 2006, 248 sider, ISBN 978-0-7922-6215-2.

Boken kan bla. a. bestilles på følgende Internet-tadresse: www.amazon.com. I søkefeltet skriver du Deep Ancestry og du kommer frem til boken. Den er meget billig, \$ 10,36 + frakt. Man kan også få informasjon om prosjektet på følgende Internett-adresse: www3.nationalgeographic.com/genographic/ Der gis det generell informasjon om prosjektet, dets organisering, vitenskapelige mål og en oversikt over menneskets vandringer de siste 200.000 år.

Prosjektet har allerede avdekket at alle nålevende mennesker har samme genetiske utspring, nemlig fra Øst-Afrika for ca. 60.000 år side. Som kjent er det funnet menneskelignende skjelettdeler som er meget eldre, eksempelvis etter syv millioner år gamle TOUMAI som ble funnet i Chadørkenen i Afrika i 2002. Homo erectus forlot Afrika for ca. 1,8 millioner år siden og døde ut for ca. 100.000 år siden. Neandertalernes forfedre forlot Afrika for ca. 500.000 år siden, men også de døde ut. Til og med etterkommerne av de tidligste Homo sapiens som vandret inn i Mellomøsten for ca. 110.000 år side døde ut for ca. 80.000 år siden.

Det kan virke noe "teknisk", men før vi går videre er det nok ønskelig for flere å få innsyn i noen genfaglige detaljer: Hver enkelt av våre kroppsceller inneholder 46 kromosomer fordelt på 23 par. Den ene delen av hvert par er arvet fra moren, den andre fra faren. Hvert kromosom har en DNA-streng som inneholder personens totale arvemateriale fordelt på ca. 30.000 gener. Menn har et Y-kromosom og et X-kromosom. Y-kromosomet rekombineres ikke med X-kromosomet ved reproduksjon, og overføres fra far til sønn gjennom generasjonene. Y-kromosomet er derfor et viktig verktøy for å kartlegge genetisk forhistorie hos menn. Kvinner har en parallell i det genetiske materialet i cellenes mitokondrie (mtDNA). Dette materialet foreligger

bare i ett eksemplar og det rekombineres heller ikke ved reproduksjon. Dette gjør at kvinnens mtDNA er et meget viktig verktøy for å kartlegge kvinners genetiske forhistorie. mtDNA overføres fra mor til datter gjennom generasjonene. Ykromosomet og mtDNA undergår i enkelte generasjoner mutasjon og får da en såkalt markør. Markørene viser hvor Y-kromosomet respektive mtDNA kommer fra. For eksempel forekommer Markør 343 (kalt M343) meget hyppig hos vesteuropeere. Ved å følge opp disse markørene kan forfedrenes geografiske vandring kartlegges og tidfestes ved databehandling av den store gendatabasen prosjektet allerede har og bygger ut videre.

Spørsmålet er så hvordan du kan skaffe deg informasjoner fra The Genographic Project om hvilken vei og når dine forfedre kom til Norge. Det eneste du behøver å gjøre er å rekvirere en deltakerpakke fra www3.nationalgeographic.com/genographic/participate.html. Den inneholder:

- 2 svampskraper til å stryke på innsiden av kinnet slik at cellemateriale fanges opp. Ampuller for returtransport av disse, samt adressert returkonvolutt.
- En multimedia DVD med en gjennomgang av The Genographic Project, visuell instruksjon om hvordan DNA-prøven tas.
- Et eksklusivt National Geographic kart som viser menneskets migrasjonshistorie. Spesielt laget for dette prosjektet.
- Konfidensielt Genographic Project ID-kort for å få anonym adgang til egne resultater. Prisen for pakken samt kostnadene med gjennomføring av analysen og utarbeiding av rapporten til deg er US \$ 99,95 + 26,50 i frakt og toll. På internetsiden vil du med ditt ID-kort kunne følge fremdriften av undersøkelsen av dine prøver. Etter at prøvene

er sluttanalysert vil du ved å oppgi din ID-kode på websiden www3.nationalgeographic.com/genographic/journey.html få en fylldig rapport om dine urforfedres vandringer. Og ikke bare det, men etter hvert som tiden går og analysemengden øker vil du kunne ta ut en stadig bedre spesifisert rapport om dine urforfedre. La det være nevnt at nettoinntekten av salget av deltakerpakker bidrar til finansiering av prosjektet. I juni 2007 hadde allerede 210.000 personer sendt inn genprøver til undersøkelse, registrering og mottatt en personlig analyserapport fra prosjektets database. Forfatteren av denne artikkelen er en av dem. The Genographic Project ledes av biologen Spencer Wells. Han har doktorgrad i genetikk.

Forskerteamet består bl.a. av:

- Fabricio R. Santos, University of Minas Gerais, Brasil (Arbeidsområde Syd-Amerika).
- Jaume Bertranpetit og David Comas, Pompeu Fabra University, Barcelona, samt Lluís Quintana-Murci, The Pasteur Institute, Paris (Europa).
- Pierre A. Zalloua, The American University of Beirut (Midt-Østen og Nord-Afrika).
- Himla Soodyall, University of Witwatersrand, Johannesburg (Afrika syd for Sahara).
- Ramasamy Pitchappan, Madurai Kamaraj University, India (India).
- Elena Balanovska, The Russian Academy of Medical Sciences (Fra Nord-Finland til Beringstredet).
- Li Jin, Fudan University, Shanghai (Kina og Polynesia).
- Robert John Michell, La Trobe University, Australia (Australia og New Zealand).
- Alan Cooper, University of Adelaide, Australia (Ancient DNA).

2008

AUGUST

onsdag 20. Vestfold Slekthistorisk Senter på Nauen kl. 18:00. DIS-Vestfold Møte i DISGEN-gruppen

torsdag 21. Stavanger. Stavanger kl. 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland Sommertur med M/S Andholmen. Mer informasjon her: http://www.disnorge.no/ro/ref/2008/andholmen_2008.doc

torsdag 21. Stokke bygdetun kl. 18:30. Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

onsdag 27. Kristiansund. Gomalandet gravsted, Kristiansund kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal Kristiansund. Slekthistorisk vandring på Gomalandet gravsted.

SEPTEMBER

mandag 1. Ranvik Ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i Sandefjordsgruppen

mandag 1. Aukra. Aukra Folkebibliotek kl. 19:00. DIS-Møre og Romsdal Aukra. Første møtet etter sommerferien.

tirsdag 2. Vest-Agder Fylkesmuseum kl. 18:30. DIS-Vest-Agder. "Skipsfart på Agder"

tirsdag 2. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Embla Familie og Slegt brukermøte.

tirsdag 2. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Björgvingt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukergruppen Embla. Treff de som kan Embla. Da går arbeidet mye raskere.

onsdag 3. Molde. Molde videregående skole, sokkeletasjen midtfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal Molde gruppen. Kurs/møte.

torsdag 4. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl. 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland SLEKTSDRØS OG INTERNET. Drøs om slekt og slektsprogrammene Brothers Keeper, Family Tree Maker og The Master Genealogist m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 4. Heimdal. Rostenhallen kl. 18:30. DIS-Sør-Trøndelag.

Medlemsmøte.

torsdag 4. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag - Innføring i gotisk skrift

søndag 7. DIS-Aust-Agder. Arrangement sammen med DIS-Telemark.

mandag 8. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Björgvingt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Medlemsmøte. Ketil Emil Sævereide kommer og snakker om slekten sin. Utfordrer andre medlemmer å stille opp å gjøre det samme.

tirsdag 9. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Åpent møte der du kan ta med problemer og spørsmål, og der det er god tid til slektsprat

onsdag 10. Oslo. Lakkegata 21 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus brukergruppe Brother's Keeper.

onsdag 10. Gullaug. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud-Drammen

torsdag 11. Tromsø. Tromsø Maritime Skole kl. 18:00 - 20:00. DIS-Troms. Møte i brukergruppe for slektsprogrammet Embla, for de som har og de som tenker å anskaffe seg dette programmet.

torsdag 11. Finnsnes. Finnsnes ungdomsskole kl. 18:00 - 21:00. Midt-Troms. Medlemsmøte om utvandring fra Midt-Troms som forberedelser til slektsforskerdagen 2008.

lørdag 13. Råde. Bøndernes Hus, Karlshus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Foreløpig arbeidstitel: Kart. Foredragsholder: Dagfinn Ugelstad Larsen

mandag 15. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Björgvinsgt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Brothers Keeper Brukergruppe. Vi utveksler erfaringer - og lærer BK av hverandre.

onsdag 17. Vestfold Slekthistorisk Senter på Nauen kl. 18:00. DIS-Vestfold Møte i DISGEN-gruppen

onsdag 17. Stavanger. Statsarkivet

i Stavanger kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland medlemsmøte

torsdag 18. Stokke bygdetun kl. 18:30. Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

lørdag 20. Finnsnes. Finnsnes ungdomsskole kl. 09:00 - 15:00. DIS-Troms Midt-Troms. Nybegynnerkurs med innføring i slektsforskning.

onsdag 24. Gullaug. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud-Drammen Arbeidsmøte: Modum, Sigdal og Krødsherad

lørdag 27. Finnsnes. Finnsnes ungdomsskole kl. 09:00 - 15:00. DIS-Troms Midt-Troms nybegynnerkurs. Nybegynnerkurs med innføring i slektsforskning.

lørdag 27. Tromsø. Tromsø bibliotek og byarkiv kl. 11:00 - 13:00. DIS-Troms. Et kurspreget seminar for nybegynnere: Hvordan komme i gang med slektsforskning, og hvordan bruke PC i slektsforskningsarbeidet?

OKTOBER

onsdag 1. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Medlemsmøte. Serien om Slektsprogrammer fortsetter. Dette møtet vies til The Master Genealogist - TMG

onsdag 1. Molde. Molde videregående skole, sokkeletagen midtfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal Molde gruppen Kurs/møte.

torsdag 2. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl. 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland SLEKTSDRØS OG INTERNET. Drøs om slekt og slektsprogrammene Brothers Keeper, Family Tree Maker og The Master Genealogist m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 2. Heimdal. Rostenhallen kl. 18:30. DIS-Sør-Trøndelag. Medlemsmøte.

mandag 6. Ranvik Ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i Sandefjordsgruppen

tirsdag 7. Statsarkivet Marthasv. 1 kl. 18:30. DIS-Vest-Agder. Slektsprat og

søk på Internett. Ta med eget materiell.

tirsdag 7. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Embla Familie og Slekt brukermøte

tirsdag 7. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Bjørgvingt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukergruppen Embla. Brukere av Embla møtes. Lær av hverandre.

onsdag 8. Oslo. Lakkegata 21. DIS-Oslo/Akershus brukergrupper Brother's Keeper.

onsdag 8. Gullaug. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Temamøte: Olav Thon og hans slekt

lørdag 11. Råde. Bøndernes Hus, Karlshus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Foreløpig arbeidstitel: Trådløst nettverk. Foredragsholder: Ole E. Monsø

mandag 13. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Bjørgvingt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Medlemsmøte.

mandag 13. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Hvem forsker hva?

tirsdag 14. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Hvordan lage slektsbok.

onsdag 15. Vestfold Slekthistorisk Senter på Nauen kl. 18:00. DIS-Vestfold Møte i DISGEN-gruppen.

onsdag 15. Stavanger. Statsarkivet i Stavanger kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland MEDLEMSMØTE. Sølvi Sogner vil fortelle oss om utvandring til Holland.

torsdag 16. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Medlemsmøte i DIS-Vestfold. "Hjelp - jeg har slekt i Oslo!" Vi får besøk av Marius Hellerud som vil gi oss tips om hvordan vi går fram for å finne slekt i Oslo.

lørdag 18. Råde. Bøndernes Hus, Karlshus, Råde kl. 10:00. DIS-Østfold Slektsforskerdag. Bøndernes Hus i Råde.Obs dato 18.oktober! Tema: Utvandring.

mandag 20. Haugesund. IOGT Huset i Haugesund (Bjørgvinsgt. 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Brothers Keeper Brukergruppe. Vi møtes for å utveksle erfaringer med slektsprogrammet Brothers Keeper.

onsdag 22. Gullaug. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Arbeidsmøte: Lier, Røyken, Hurum og Eiker

lørdag 25. Finnsnes. Finnsnes ungdomsskole kl 09:00 - 15:00. DIS-Troms Midt-Troms. Slektsforskerdagen 2008 har som hovedtema Utvandrere.

lørdag 25. Sted ikke bestemt kl. 10:00. DIS-Vest-Agder Slektsforskerdagen: Tema: DE SOM FLYTTET UT

lørdag 25. Stavanger. Stavanger Kulturhus kl 10:00 - 15:00. DIS-Rogaland SLEKTSGRANSKERDAGEN I ROGALAND 2008

lørdag 25. Arendal. Arendal Bibliotek. DIS-Aust-Agder - Slektsforskerdagen 2008 Samarbeid med Arendal Bibliotek.

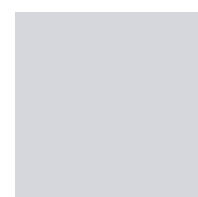
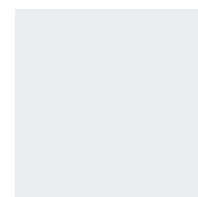
lørdag 25. Kongsberg. Kongsberg; lokale ikke helt avklart kl. 10:00. DIS-Buskerud Kongsberg Slektsforskerdagen

lørdag 25. Drammen. Drammensbiblioteket kl. 10:00. DIS-Buskerud Drammen Slektsforskerdagen. Hovedtema: De som reiste ut

lørdag 25. Høgskolen i Vestfold kl 10:00 - 14:00. DIS-Vestfold Slektsforskerdagen 2008

lørdag 25. Tromsø. Statsarkivet i Tromsø kl 11:00 - 15:00. DIS-Troms Slektsforskerdagen 2008 Den årlige slektsforskerdagen, i 2008 med hovedtema "Utvandrere".

lørdag 25. Haugesund. bestemmes senere kl. 11:00 . DIS-Haugaland SLEKTFORSKERDAGEN 2008. SLEKTSFORSKERDAGEN. Tema: "DE SOM REISTE UT" Om utvandringen til Amerika og andre verdensdeler.

Returadresse:
DIS-Norge
Lakkegata 21
NO-0187 Oslo

Familiehistorie er spennende!

Den nye Embla Familie og Slekt v2007 er klar!

Lag en gårdshistorie i v2007 av Embla Familie og Slekt

Lag egne setninger i bokutskriften for hvert stedsnavn

Egne preposisjoner og fraser for hvert enkelt stedsledd

Gården kan ha flere forskjellige navn

Seks forskjellige stedsnavnsdelar

Programmet viser automatisk alle personer og familier som har hatt noe med gården eller stedet å gjøre. Hvem som er født der, har flyttet til stedet, har hatt skifte på gården, har giftet seg der osv.

Bruk en stedsnavnsdel, gjerne fra DIS Norge. Glimrende for DIS-Treff

Sett inn mange bilder av gården

Skriv historien til gården

Besøk oss på Internett - www.embla.no

Du betaler ingen ting før du har overført hele familietreet ditt til det fullnorske slektsprogrammet *Embla Familie og Slekt v2007*, og du betaler heller ikke noe før du er helt FORNØYD!

Embla Familie og Slekt er gøy, spennende og er meget enkelt å bruke!

**Kun kr.
890,-**